Samoiniciativnost in podjetnost

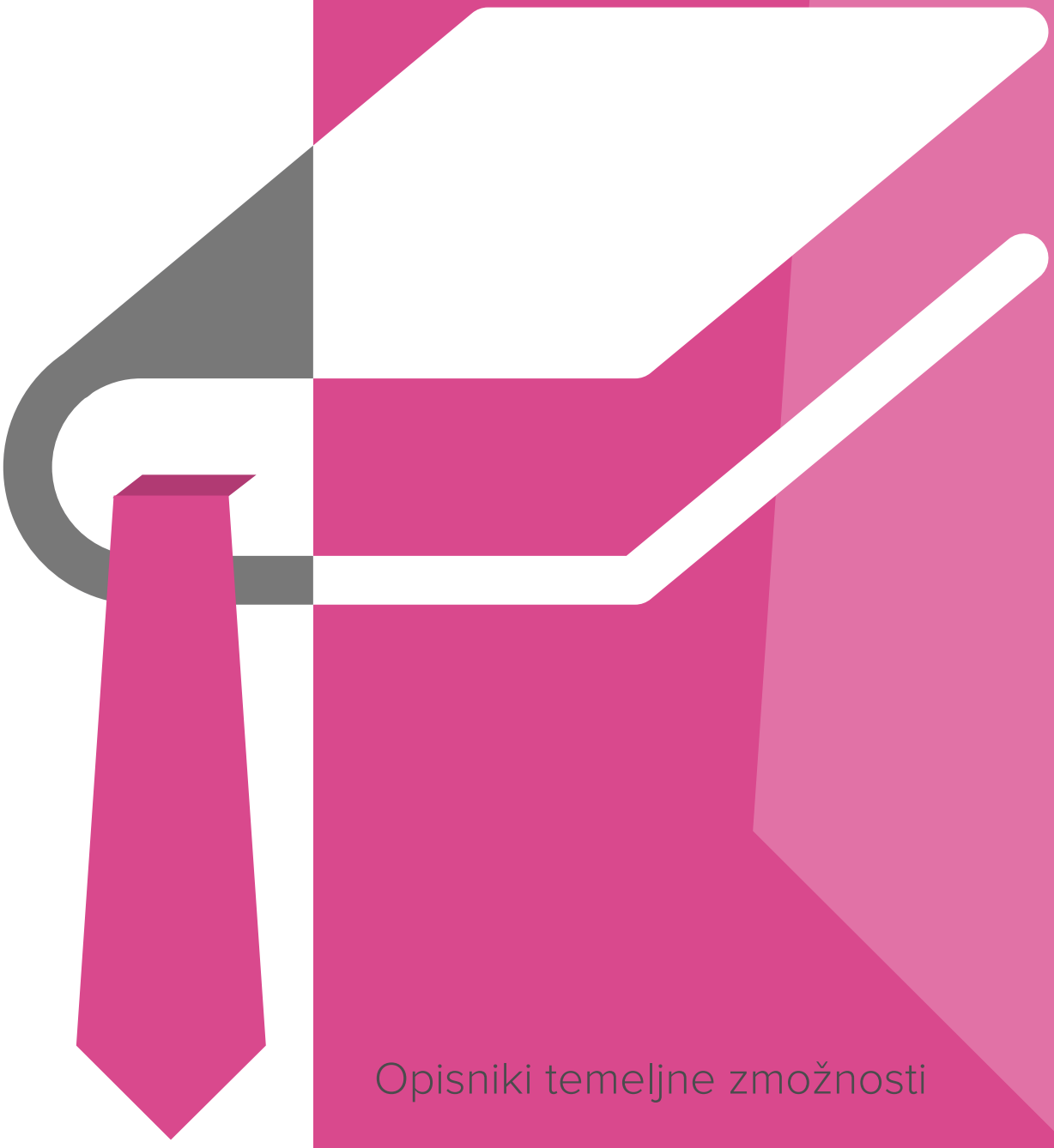

Opisniki temeljne zmožnosti

Svetovalci na zavodih za zaposlovanje, centrih za socialno delo, središčih za samostojno učenje, svetovalnih središčih za izobraževanje odraslih bodo z opisniki v knjižici veliko laže spodbudili brezposelne k udeležbi v programe Usposabljanja za življenjsko uspešnost, saj jim bodo lahko zelo preprosto in s konkretnimi primeri povedali, česa vse se bodo v programu naučili.

Alenka Magajne, učiteljica

Naslov: Samoiniciativnost in podjetnost
Podnaslov: Opisniki temeljne zmožnosti
Zbirka: 'Na poti do življenjske uspešnosti'
Avtorji: Olga Veldin Bednjanič, Darja Brezovar, Mateja Chvatal, Ljuba Fišer, Darja Kušar, Alenka Magajne, Darij Olenik, Slava Šarc, Jasmina Šubic, dr. Petra Javrh, Manuel Kuran, Špela Lenič, mag. Estera Možina
Uredniki: dr. Petra Javrh, Manuel Kuran, Špela Lenič
Recenzentka: dr. Danijela Brečko
Drugi sodelavci: Katja Bider
Prvi prelom in oblikovanje: Črtomir Just, TRIK
Oblikovanje in prelom za tisk: Larisa Hercog
Financer: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport in Evropski socialni sklad
Tiskana izdaja: Andragoški center Slovenije, 2016, zanj mag. Andrej Sotošek
Jezikovni pregled: Vlasta Kunej
Naklada: 300 izvodov

Vsebina knjižice je nastala v projektu ESS Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in priznavanje neformalno pridobljenega znanja od 2011 do 2014, tisk knjižice pa je bil omogočen v projektu ESS Strokovna podpora področju pridobivanja temeljnih kompetenc 2016 – 2022.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

374.7

OPISNIKI temeljne zmožnosti. Samoiniciativnost in podjetnost / avtorji Olga Veldin Bednjanič ... [et al.] ; uredniki Petra Javrh, Manuel Kuran, Špela Lenič. - Ljubljana : Andragoški center Slovenije, 2016. - (Zbirka Na poti do življenjske uspešnosti)

ISBN 978-961-6851-60-2
1. Veldin Bednjanič, Olga 2. Javrh, Petra
288273664

Vsebina

Knjižici na pot 5

O projektu 6

Metodološki okvir 7

Temeljna zmožnost 8

- Temeljne zmožnosti v sodobnem svetu 8
- Samoiniciativnost in podjetnost 10

Preglednica z opisniki 10

Uporaba opisnikov v praksi 30

Pripomočka za delo z udeležencem 32

- Kaj zmorem na področju samoiniciativnosti in podjetnosti 33
- Moja samoiniciativnost in podjetnost 39

Priročni slovar 41

- Splošni pojmi 41
- Specifični pojmi 42

Viri in literatura 43

Iz recenzije 44

Dostop do gradiva in kompletov 45

Operacijo delno financirata Evropska unija in sicer iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Operacija se izvaja v okviru **Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020**, prednostne osi 10 »**Znanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje za boljšo zaposljivost**«, prednostne naložbe 10.1 »Krepitev enake dostopnosti vseživljenjskega učenja za vse starostne skupine v formalnem, neformalnem in priložnostnem okolju, izpopolnjevanje znanj, spretnosti in kompetenc delovne sile ter spodbujanje prožnih možnosti učenja, vključno prek poklicnega usmerjanja in validiranja pridobljenih kompetenc«, specifičnega cilja 1 »Izboljšanje kompetenc manj vključenih v vseživljenjsko učenje«.

Knjižici na pot

Ta knjižica je posvečena temeljni zmožnosti samoiniciativnost in podjetnost.

Temeljna zmožnost samoiniciativnost in podjetnost je razumljena kot zmožnost uresničevanja posameznikovih zamisli, ki zajema ustvarjalnost, inovativnost, sprejemanje tveganja ter sposobnost načrtovanja in vodenja projektov za doseganje konkretnega cilja. Ta temeljna zmožnost je v pomoč posameznikom na delovnem mestu, pri razumevanju ozadja samega dela in izrabi ponujenih priložnosti pa tudi v njihovem vsakdanjem življenju in družbi nasploh.

To je definicija temeljne zmožnosti samoiniciativnost in podjetnost, kot jo opredeljuje Evropski referenčni okvir ključnih kompetenc oziroma temeljnih zmožnosti za vseživljenjsko učenje. Tudi razumevanje temeljne zmožnosti, ki je prikazano v knjižici, sledi tej opredelitvi, a ni zgolj povzetek uradnih opredelitev. Je tudi poglobljena refleksija temeljne zmožnosti v izobraževalni praksi izkušenih učiteljev in mentorjev ter ekspertov, ki so se raziskovalno in teoretično ukvarjali s tem področjem. Ta refleksija je rezultat več kot enoletnega akcijskega raziskovanja v neposredni praksi izobraževanja odraslih. Upamo, da boste glas prakse v knjižici zaznali tudi sami. Uporabite jo kot koristno orodje pri svojem izobraževalnem delu z odraslimi.

Vprašali se boste, kaj je opisnik. Spodnja definicija odseva naše razumevanje opisnika, kot se je postopno razvilo v akcijskem raziskovanju, ki ga shematsko opisujemo v nadaljevanju.

Opisnik kratko opisuje en del temeljne zmožnosti in jo poskuša narediti čim bolj življenjsko. Ločimo jedrne opisnike, ki izražajo samo bistvo temeljne zmožnosti in robne opisnike, ki so podobni ali celo enaki opisnikom katere od drugih temeljnih zmožnosti. V tej knjižici prikazujemo jedrne opisnike. Opisnik je sestavljen iz splošnega opisa in konkretne prilagoditve.

Kako je opisnike v knjižici mogoče uporabiti in komu bodo najbolj koristili:

- Vsem učiteljem, da se podrobneje seznanijo s temeljno zmožnostjo samoiniciativnost in podjetnost.
- Vsem izobraževalcem, tudi učiteljem v formalnem delu sistema izobraževanja.
- Odraslim udeležencem programov, da spoznajo pomen in mesto temeljne zmožnosti v vsakodnevnem življenju.
- Za načrtovanje – snovanje vsebinskih projektov – kot orientacija pri določevanju ciljev.
- Za animacijo udeležencev, da prepoznajo svojo izobraževalno potrebo.
- Za predstavitev temeljnih zmožnosti in zmogljivosti programa zunanjim partnerjem, na primer zavodom za zaposlovanje, centrom za socialno delo, središčem za samostojno učenje, svetovalnim središčem za izobraževanje odraslih (ISIO) itn.
- Za sumativno spremljanje napredka posameznika in skupine.
- Za formativno spremljanje napredka posameznika in skupine.
- Kot priročen pripomoček pri pripravi izvedbenega načrta.
- Za skupinsko in individualno spremljanje dela in učenja.
- Za delne in končno evalvacijo izobraževalnih programov.
- Za promocijo – na primer za izvajalsko organizacijo, ko pripravlja izvedbo programa izobraževanja odraslih iz ranljivih skupin in želi prikazati, kaj bodo učinki programa, in za splošno promocijo temeljnih zmožnosti.

Avtorji

O projektu

> Morda bi veljalo iz te knjižice pripraviti prilagojen povzetek v obliki zgibanke, v kateri bi bili zajeti opisniki za temeljno zmožnost samoiniciativnost in podjetnost in bi jo prejel vsak udeleženec ali bi mu bila dostopna v elektronski obliki.
>
> *Darij Olenik, učitelj*

Zbirka knjižic je del širšega projekta Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in priznavanje neformalno pridobljenega znanja od 2011 do 2014, ki je potekal na Andragoškem centru Slovenije. Del tega projekta je bila tudi aktivnost Razvoj pismenosti[1], v kateri smo pravzaprav razvili različna orodja za krepitev temeljnih zmožnosti in tudi knjižico, ki je pred vami.

Nastalo je več vrst gradiva, ki se vsebinsko osredotočajo na posamezno temeljno zmožnost, povezuje pa jih skupni krovni naslov Na poti do življenjske uspešnosti. Knjižice z opisniki za izbrano temeljno zmožnost zaokrožujejo to nalogo. Poleg njih smo pripravili še priročnik z naslovom Temeljne zmožnosti odraslih, ki je namenjen učiteljem v izobraževanju odraslih pa tudi strokovnim delavcem, ki prihajajo pri svojem delu le občasno v stik z odraslimi. Skoraj sočasno smo pripravili pet vrst didaktičnega gradiva (zvočnica in izobraževalni filmi) za odrasle. Tudi to gradivo se konceptualno navezuje na temeljne zmožnosti.

Vse gradivo skupaj – priročnik, gradivo IKT in knjižice - predstavljajo neke vrste »komplet prve pomoči« za vse odrasle, ki se težje prilagajajo sodobnim družbenim in ekonomskim razmeram, in njihove izobraževalce. V izhodišču je gradivo namenjeno izobraževalcem, ki naj po svoji presoji posamezne dele predstavijo in dajo v uporabo tudi udeležencem.

Ta knjižica je vsebinsko povezana s temeljno zmožnostjo samoiniciativnost in podjetnost. Širši koncept knjižic z natančnejšimi informacijami o projektu, metodologiji opredeljevanja opisnikov ipd. najdete v uvodni Priročni knjižici z navodili za uporabo. Za takšno razporeditev smo se odločili, ker smo želeli, da bi bile krajše knjižice predvsem vsakodnevno uporabne, daljša uvodna knjižica pa je pripravljena za teoretsko podkrepitev koncepta, ki smo ga izbrali.

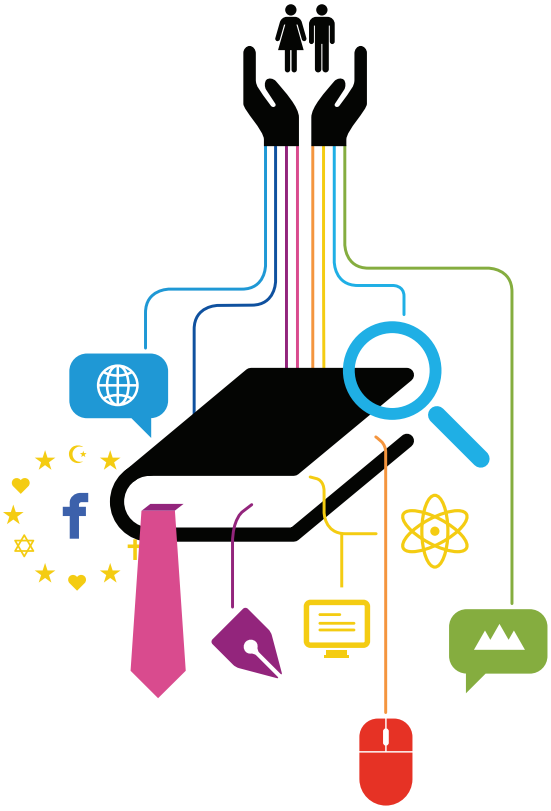

1 Projekt je predstavljen spletni strani Andragoškega centra Slovenije: http://www.acs.si/RPUPNU_2011-2014, aktivnost Razvoj pismenosti pa na spletni strani: http://mm.acs.si/pismenost/.

Metodološki okvir

> Prilagoditev opisnika je dvorezen meč, saj lahko deluje kot omejitev za učitelja, ki bi ta primer razumel kot edinstven in najboljši. Primeri so le za prikaz. Ko grem skozi opisnike, imam še več zamisli za konkretne prilagoditve, pač glede na to, v koliko različnih programih imam izkušnje. Več primerov bi pomenilo za uporabo knjižice še več omejitev, zato je dobro, da je naveden le en primer.
>
> *Darja Kušar, učiteljica*

Preglednici opisnikov, ki sledita v nadaljevanju, sta sad več kot enoletnega raziskovanja prakse, ki ga je opravila skupina za akcijske raziskave. Skupina teoretikov je zasnovala postopke, ki so celotno skupino izkušenih učiteljev praktikov in strokovnjakov vodili pri raziskovalnem vprašanju: Kaj nasičuje konkretno temeljno zmožnost? Kako lahko to temeljno zmožnost opišemo in kateri so najustreznejši opisniki?

Skupina praktikov je z analizo svoje dozdajšnje prakse, konkretnega dela, ki ga trenutno opravljajo, in razpravo med kolegi pripravila predloge opisnikov in področij, ki jih obsega temeljna zmožnost. Iz začetnega nabora približno 80 opisnikov za to temeljno zmožnost je raziskovalna skupina pripravila ožji nabor opisnikov v dveh preglednicah. Preglednici z opisniki sta osrednji del knjižice, ki jo pravkar berete, in sta izvirna dodana vrednost projektu Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in priznavanje neformalno pridobljenega znanja od 2011 do 2014.

> Konkretne prilagoditve so že uporabljeni in preverjeni načini, kako lahko določen cilj, ki smo si ga izobraževalci zadali, približamo učečim se posameznikom.
>
> *Darja Kušar, učiteljica*

Sam proces priprave opisnikov za temeljno zmožnost samoiniciativnost in podjetnost je vzbudil številna strokovna vprašanja: glede strukture preglednice, števila področij, ki delijo to temeljno zmožnost, glede poimenovanja teh področij, ustreznosti ravni zahtevnosti, odnosa teh opisnikov do predpisanih standardov v programih izobraževanja odraslih in tudi glede opredelitve temeljnih pojmov. Odgovore na tovrstna vprašanja, ki so se pojavila med akcijskim raziskovanjem, je skupina iskala s študijem literature in primerjavami ter preverjanjem v razpravah z delovnimi kolegi. Opisniki so hkrati vsaj deloma tudi delo širšega kroga praktikov, ki ni neposredno sodeloval pri akcijski raziskavi. Sledilo je vzporedno preskušanje v praksi in pretehtavanje opažanj v raziskovalni skupini. Tako so se postopno oblikovala jasna izhodišča, na podlagi katerih smo opredelili opisnik in področja, ki sestavljajo temeljno zmožnost.

Opažanja, kako lahko knjižica koristi učitelju in tudi udeležencu, so zajeta v posebnem poglavju Uporaba opisnikov v praksi; nekoliko bolj poglobljeno razmišljanje o didaktičnih izzivih, ki jih prinaša to orodje, pa smo strnili v poglavju Uporaba opisnikov v didaktične namene – praktični namigi, ki ga boste našli v Priročni knjižici z navodili za uporabo.

Celotni koncept prikaza opisnikov za temeljno zmožnost samoiniciativnost in podjetnost je ovrednotila zunanja strokovnjakinja. Del njenega izvirnega premisleka najdete v poglavju Iz recenzije.

Temeljna zmožnost

Temeljne zmožnosti omogočajo dovolj varno delovanje v delovnem in domačem okolju. Posamezniki so v takšni življenjski situaciji, da morajo krepiti svoje temeljne zmožnosti. Te bodo pripomogle, da bodo dejavnejši v delovnem okolju, postali dejavnejši državljani, znali poskrbeti za svojo reaktivacijo, kakovostno preživljali svoj prosti čas, postali zadovoljnejši ...

Darja Brezovar, učiteljica

Temeljne zmožnosti v sodobnem svetu

Temeljne zmožnosti posamezniku v različnih okoliščinah omogočajo funkcionalno odzivanje in delovanje v širokem spektru različnih dejavnosti. So neodvisne od okoliščin delovanja in prenosljive med različnimi poklici. Posamezniku omogočajo dejavno udeležbo v družbi in osebnostni razvoj.

Na ravni Evropske unije (v dokumentu Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje - evropski referenčni okvir) je izbranih in opredeljenih 8 temeljnih zmožnosti, ki jih državljani potrebujejo za svojo osebno izpolnitev, socialno vključenost, aktivno državljanstvo in zaposljivost v družbi znanja.

Te temeljne zmožnosti so naslednje:

- sporazumevanje v maternem jeziku
- sporazumevanje v tujih jezikih
- matematična kompetenca ter osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji
- digitalna pismenost
- učenje učenja
- socialne in državljanske kompetence
- samoiniciativnost in podjetnost
- kulturna zavest in izražanje

Samoiniciativnost in podjetnost

Temeljna zmožnost samoiniciativnost in podjetnost, kot razumem, obsega: sposobnost uresničiti svoje cilje in zamisli; prepoznavanje in izrabljanje priložnosti; ponujanje svojega znanja tako, da imaš od tega korist; razmišljanje o novostih in izboljšavah; znanje o tem, kako predstaviti svoje zamisli; znati navdušiti, da ti sledijo; imeti vizijo; učiti se iz izkušenj in napak (svojih in drugih); spoštovati nenapisana pravila (odnosi, poštenost, itn.); sodelovanje; razumeti odnos med odločitvijo in posledicami; sposobnost samoevalvacije; sposobnost eksperimentiranja; ni nujno, da se neposredno povezuje z denarjem/zaslužkom.

Patricija Rejec, učiteljica

Temeljna zmožnost samoiniciativnost in podjetnost je opredeljena kot zmožnost uresničevanja posameznikovih zamisli, ki zajema: ustvarjalnost, inovativnost, sprejemanje tveganja ter sposobnost načrtovanja in vodenja projektov za dosego konkretnega cilja. Njena značilnost je, da je v pomoč posameznikom ne le v njihovem vsakdanjem življenju in v družbi, ampak tudi na delovnem mestu pri razumevanju ozadja samega dela in izrabljanju ponujenih priložnosti.

To temeljno zmožnost sestavlja nabor znanja in spretnosti oziroma veščin (poznavanje načrtovanja zamisli in projektov, poznavanje trga ter priložnosti in izzivov na njem, spretnosti predstavitve projektov, spretnosti učinkovitega razporejanja finančnih sredstev,ipd.), ki so podkrepljeni s posameznikovimi stališči do te vsebine in odvisni od osebnega odnosa do njih (poslovna in osebna etika, neodvisnost in inovativnost, skrb za neprestane izboljšave, odločenost za doseganje ciljev ipd.).

Odrasli se s to temeljno zmožnostjo srečujejo v svojem delovnem okolju (na primer predlagajo izboljšave stanja v podjetju, kjer so zaposleni) ter prav tako v zasebnem življenju (na primer ko vsako leto načrtujejo družinski poletni dopust, vsakič drugam).

V prvem koraku je akcijska skupina oblikovala nabor zelo različnih opisnikov, ki se tako ali drugače povezujejo s samoiniciativnostjo in podjetnostjo, pozneje pa je ta nabor opisnikov strukturirala v dve področji, ki sta se glede na opisnike zdeli najbolj smiselni: področje razvoj in vodenje poslov/projektov ter področje razvoj in vodenje ljudi.

Dve področji, ki sestavljajta temeljno zmožnost samoiniciativnost in podjetnost sta: razvoj in vodenje poslov/projektov ter razvoj in vodenje ljudi.

Prvo področje, imenovano razvoj in vodenje poslov/projektov, zajema opisnike, povezane z naslednjimi temami: iskanje podjetniške zamisli, ciljna usmerjenost, načrtovanje podjetniške ideje, prepoznavanje svojih prednosti, vztrajnost, usmerjenost v iskanje rešitev, upravljanje tveganja, predstavitev zamisli drugim, zavedanje postopnosti, strokovnost, uresničitev zamisli, učinkovito upravljanje financ, inovativno razmišljanje, vizija, smisel za promocijo, predstavitev svojih dosežkov, evalvacija, nenehno uvajanje izboljšav.

Drugo področje, imenovano razvoj in vodenje ljudi, pa zajema opisnike povezane z naslednjimi temami: motiviranje sodelavcev, upravljanje in razvoj socialnega kapitala, upoštevanje mnenj in izkušenj drugih, sklepanje kompromisov, prevzemanje odgovornosti, razvoj sodelavcev, timsko delovanje, vodenje skupine, čustvena inteligentnost, poslovna in osebna etika.

Preglednica z opisniki

V tem poglavju vam predstavljamo preglednici z opisniki za temeljno zmožnost samoiniciativnost in podjetnost. Opisniki opisujejo temeljno zmožnost in jo skušajo narediti konkretno, uporabno, predvsem pa jo »napolniti« s primeri iz vsakdanjega življenja odraslih. Obvladovanje te temeljne zmožnosti nam da dovolj znanja, spretnosti in iniciativnosti, da na primer: ponudimo svojo zelenjavo na tržnici, po internetu prodajamo marmelado, ki smo jo pripravili sami; lahko bolje napredujemo v podjetju, kjer smo zaposleni, ali ustanovimo kar svoje podjetje; da spremljamo mesečno porabo denarja v gospodinjstvu in pripravimo dober načrt varčevanja; da pripravimo družinski piknik tako, da bo všeč otrokom in odraslim. Z opisniki smo torej skušali po najboljših močeh upoštevati situacije vsakdanjega življenja, v katerih se odrasli srečujemo z izzivi, ki jih rešujemo z uporabo temeljne zmožnosti samoiniciativnost in podjetnost.

Preglednico pojmujem kot del, ki je v praksi najuporabnejši. Teorijo si predvsem enkrat prebereš, k preglednici pa bi se vračal večkrat, na primer pri načrtovanju celotnih izvedb posameznih usposabljanj, posameznih srečanj pa tudi pri preverjanju doseženih ciljev na posameznem srečanju ali v celotnem usposabljanju.

Darja Kušar, učiteljica

Zelo praktično in uporabno pa je to, daso opisniki strnjeni v razpredelnice, da je opredeljeno področje, splošni opisnik, konkretna prilagoditev opisnika v izvedbi in zelo pomembno: primer, kako konkretno je opisnik uporaben. Pomembno je tudi to, da sta poudarjeni minimalna in optimalna raven. Tako bo knjižica uporabna za izvajalce različnih programov.

Ljuba Fišer, učiteljica

Preglednici, ki sta pred vami, zajemata opisnike, ki smo jih razdelili na dve obsežni področji: razvoj in vodenje poslov/projektov ter razvoj in vodenje ljudi.

Prvi stolpec preglednice je poimenovan Kaj? V tem stolpcu je v ključnih besedah povzet splošni opisnik, ki je v polnem zapisu v sosednjemu stolpcu.

Drugi stolpec Splošni opisnik vsebuje dejanske opisnike in je uporaben za razvoj temeljnih zmožnosti v izobraževanju odraslih na splošno. Opisniki temeljno zmožnost opisujejo in prikazujejo, kaj je tisto, kar jo sestavlja[2]. Opisnike se lahko uporabi za načrtovanje kurikula in prav tako za njegovo spremljanje.

2 Na tem mestu je treba opozoriti, da je opredelitev obravnavane temeljne zmožnosti z opisniki v izhodišču določena s konsenzom praktikov, kot so jo zagledali med izvajanjem različnih izobraževalnih programov za odrasle. Predvidevamo, da se bo nabor opisnikov sčasoma glede na potrebe dopolnjeval z drugimi splošnimi opisniki in konkretnimi prilagoditvami opisnika.

Tretji stolpec Konkretna prilagoditev opisnika v izvedbi, vsebuje nekoliko bolj razložene opisnike s primeri za konkretno uporabo. Pri oblikovanju tega zapisa smo razmišljali o konkretnih udeležencih, ki so se v preteklosti udeležili programov za zviševanje ravni pismenosti. Zapisani so tako, da so učiteljem, mentorjem in udeležencem v pomoč pri spremljanju razvoja temeljne zmožnosti. Pri tem ne gre za navodila, ampak uporaben zapis, s katerim posamezniki pridobijo tisti prvi občutek, kaj obsega posamezno področje.

Prikaz strukture preglednice

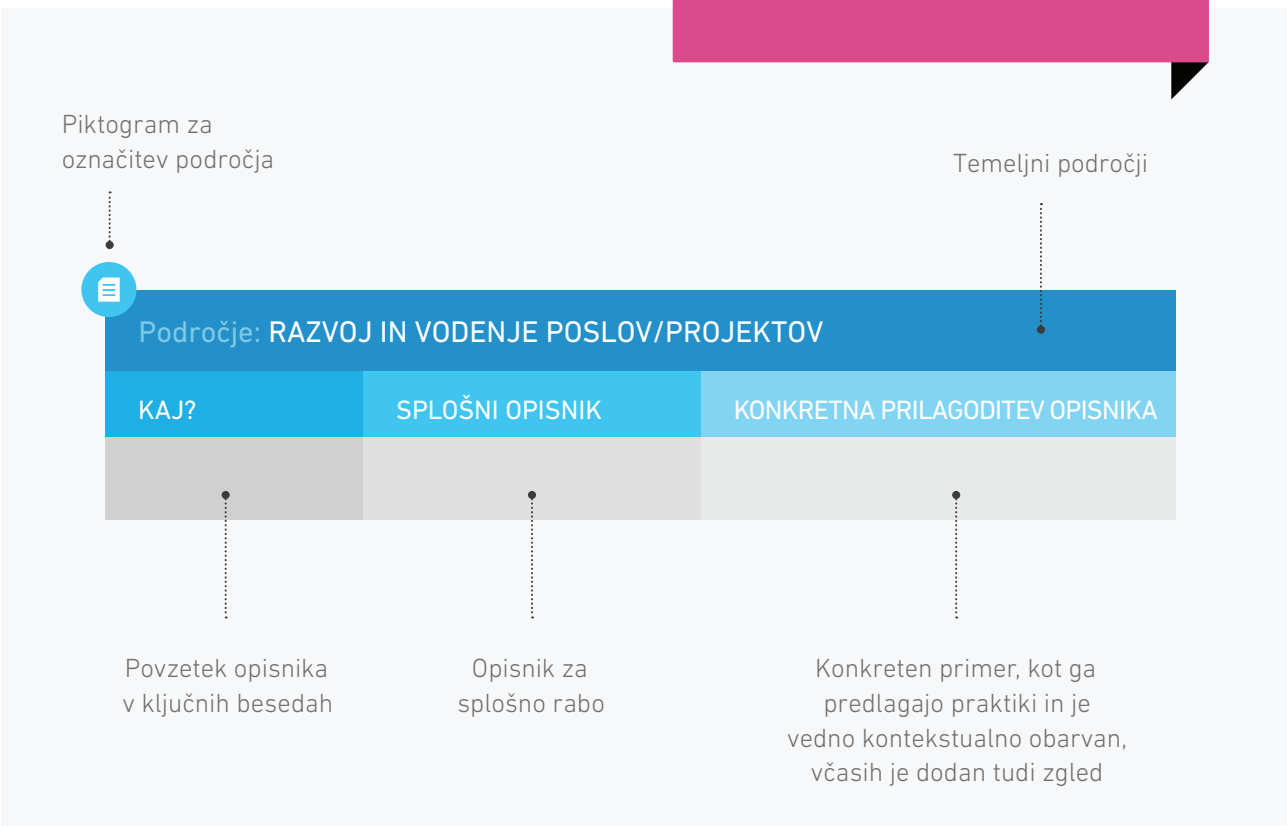

Minimalna in optimalna raven

Opisniki so pripravljeni na dveh ravneh: minimalni in optimalni in predstavljeni v dveh ločenih preglednicah. Tako sta vzpostavljeni dve referenčni točki razvoja temeljnih zmožnosti. To seveda ne pomeni, da se temeljne zmožnosti razvijajo samo na minimalni in optimalni ravni (to sta pravzaprav samo prvi dve ravni, ki se nadgrajujeta). Ti dve ravni sta zgolj izhodišče, s katerim je začrtana pot razvoja temeljnih zmožnosti. Za posamezno raven so opisniki predstavljeni v posamezni preglednici.

Učiteljem bodo opisniki v pomoč pri usmerjanju in vodenju posameznika, da bi dosegel tisto minimalno raven znanja, ki mu v sodobni družbi, ki predenj ves čas postavlja nove in nove izzive, omogoča, da bo lažje deloval. Učitelji bodo lažje prepoznali udeležence, ki presegajo to minimalno raven, in jih usmerili k doseganju višjih ciljev v izobraževanju ter posledično vrednotenju formalno pa tudi neformalno pridobljenega znanja.

Darij Olenik, učitelj

Prikaz ravni temeljne zmožnosti

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA

Minimalna raven

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA

Optimalna raven

Dve različni ravni ene temeljne zmožnosti

Minimalna raven doseganja temeljne zmožnosti pomeni skromno podlago, ki odraslemu še omogoča »preživetje« v razvoju in vodenju poslov/projektov ter razvoju in vodenju ljudi v vsakodnevnem življenju.

Optimalna raven pomeni zadovoljivo razvito kompetenco do te mere, da se odrasli ne glede na izobrazbo uspešno znajde v različnih življenjskih situacijah, ki zahtevajo uporabno znanje, na primer: načrtovanje podjetniške zamisli, usmerjenost v iskanje rešitev, predstavitev svojih dosežkov, upoštevanje mnenj in izkušenj drugih pa tudi osnove poslovne in osebne etike, itn.

Izobraževalci odraslih bodo prevzeli vlogo podpornika tistim, ki se učijo. V opisnikih na minimalni in optimalni ravni so razvidne prilagoditve v izvedbah in tudi primeri splošnih opisnikov. Tako zbrani opisniki (v knjižici) na enem mestu so vsekakor v pomoč tako izkušenejšim kot mlajšim izobraževalcem odraslih, predvsem pri snovanju izobraževalnih programov in ugotavljanju posameznikovega napredka.

Mateja Chvatal, učiteljica

Opisniki so pripravljeni dovolj splošno, da omogočajo učitelju kar se da proste roke pri implementaciji posameznega opisnika v praksi. Konkretni primeri so dovolj življenjski, da udeleženec prepozna in ovrednoti svoje znanje pri temeljni zmožnosti. Na podlagi opisnikov za optimalno raven lahko posameznik, ki se udeležuje izobraževanja in obvlada minimalno raven sam presodi, koliko mu manjka, da bi dosegel optimalno raven, nadgradi svoje dozdajšnje znanje in se pripravi na vrednotenje znanja s sprotnim preverjanjem in končnim vrednotenjem.

Darij Olenik, učitelj

Minimalna raven

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE POSLOV/PROJEKTOV		
KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
ISKANJE PODJETNIŠKE PRILOŽNOSTI	Prepozna svoje znanje in ga zna ponuditi drugim tako, da ima od tega ekonomsko korist.	Razmisli, katero svoje znanje, spretnosti, zmožnosti ima za uresničitev neke zamisli, ki mu bo prinesla ekonomsko korist. PRIMER: Prodaja eko zelenjave. Razmisli katere pridelke/izdelke trg potrebuje in realno določi ceno, ki bi jo lahko dobil v zameno.
CILJNA USMERJENOST	Zna oblikovati realne cilje.	Za uresničitev podjetniške zamisli si oblikuje realne in jasne cilje. PRIMER: Prodaja eko zelenjave. Postavi si letni cilj - prodati 2000 kilogramov eko zelenjave.
NAČRTOVANJE PODJETNIŠKE ZAMISLI	Je sposoben razmisliti o načrtu, ki je potreben za uresničitev cilja.	Loti se izdelave načrta za uresničitev poslovne zamisli. Udeleženec razmisli, kaj bi želel v naslednjih letih večjega narediti. Nato naredi načrt, kako se bo lotil dela, da bi prišel po manjših korakih do cilja. PRIMER: Cilj - prodati 2000 kilogramov eko zelenjave. Pripravi zemljo, da bo pridelek čim lepši, poizve, kakšno je povpraševanje po določeni vrsti zelenjave.
PREPOZNAVANJE SVOJIH PREDNOSTI	Udeleženec zna prepoznati svoje močne plati.	Zna opredeliti svoja močna področja (delo, ki ga opravlja z veseljem in z lahkoto) ter prepozna in našteje svoje prednosti, po katerih izstopa. PRIMER: Njegov konjiček je vrtičkarstvo, tega se zaveda in išče načine, kako bi bil podjeten pri pridelavi in prodaji zelenjave.

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE POSLOV/PROJEKTOV		
KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
VZTRAJNOST	Ovire na poti do cilja premaguje z vztrajnostjo in voljo. V oviri vidi novo poslovno priložnost.	Zna vztrajati. Premaguje težave na poti do cilja in verjame v svoj projekt. PRIMER: Kljub toči, ki ga je prizadela, se odloči na tržnici prodajati druge pridelke, vloženo sadje in zelenjavo, domači kruh, sir, salamo... , prizadeva si za manjšo škodo in večjo količino pridelka.
USMERJENOST V ISKANJE REŠITEV	Učinkovito in samostojno se spopada z ovirami na poti do cilja. Ovire sprejema kot priložnost za novo učenje in osebnostno rast.	Tehta dejstva, ki govore v prid njegovemu načinu dela, in tista, ki mu nasprotujejo, ter išče drugačne rešitve. PRIMER: Peka potice. Poišče recepte v svoji bližini in se na primer po spletu, pogovori z osebo, ki zna peči potice, a ne trži izdelka. Na podlagi več različnih virov išče najugodnejšo različico peke potice. Izbira primerne pripomočke, sestavine, pazi na pomen temperature pečice in čas pečenja.
		Kritično presodi pretekle izkušnje, ko načrtuje podobne dejavnosti. PRIMER: Prouči oviro/problem, s katerim se je v zadnjem mesecu soočil v delovnem procesu. Najprej samostojno išče rešitev za dani problem, nato pa svoje rešitve še spopolni ob pomoči drugih.
	Za neki problem iz delovnega okolja zna poiskati izboljšave.	Je pozitivno usmerjen in išče rešitve za vsakega od slabših položajev. V delovnem postopku ali izdelku poišče slabosti in jih skuša izboljšati. PRIMER: Zna poiskati boljše in cenejše dobavitelje in s tem znižati stroške dela ali stroške gospodinjstva.

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE POSLOV/PROJEKTOV		
KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
UPRAVLJANJE TVEGANJ	Prepozna tveganje in oceni njegovo stopnjo.	Navdušenje nad zamislijo presodi s stališča tveganja. PRIMER: Oceni finančne možnosti in posledice, ki jih prinaša postavitev namakalnega sistema in protitočne zaščite pri pridelavi vrtnin.
	Zna realno presoditi prednosti in slabosti svoje zamisli ter uvidi priložnosti in ovire.	Pozna osnove analize prednosti in slabosti ter priložnosti in ovir (analiza SWOT). PRIMER: Ob aktualni zamisli premisli svoje prednosti, slabosti ter priložnosti in ovire. Opravi preprosto SWOT analizo svojega izdelka in natančno predvidi pasti in tveganje.
PREDSTAVITEV ZAMISLI DRUGIM	Zna drugim predstaviti svojo zamisli ali poslovni načrt.	Zna jasno in na kratko predstaviti poglavitne točke svoje poslovne zamisli. PRIMER: Svoje zamisli o izboljšavi ali povečanju pridelka zna predstaviti neznanemu krogu ljudi. PRIMER: Turistična kmetija. Kot mlad kmetovalec predlaga staršem razširitev dejavnosti – s kmečkim turizmom: ponudbo domače hrane in vina z možnostjo sodelovanja gostov pri kmečkih opravilih.
ZAVEDANJE POSTOPNOSTI	Zaveda se postopnosti uresničevanja zamisli.	Zaveda se, da le postopoma lahko razvije pravo podjetnost – od podarjanja svojih izdelkov do prodaje na tržnici. PRIMER: Udeleženec začne prodajo domačih piškotov po babičinem receptu. Najprej jih ponudi prijateljem ob različnih prazničnih dogodkih, nato se dogovori z lokalno galerijo, da jih odkupi za odprtje razstav, nato pa še s pekarno, da jih vzame v prodajo.
STROKOVNOST	Dejavno spremlja razvoj svojega strokovnega področja in se zanj usposablja.	Nenehno nadgrajuje svoje znanje na organiziranih srečanjih ali tečajih, ki jih organizirajo stanovska združenja. PRIMER: Udeležuje se tečajev društva vinarjev ali društva za ohranitev avtohtonih vrst. Tudi sam predstavlja svoje izkušnje in dosežke.

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE POSLOV /PROJEKTOV		
KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
URESNIČITEV ZAMISLI	Udejanji svojo zamisel v praksi.	Po korakih udejanja svojo zamisel. PRIMER: Potem ko je pridobil finančna sredstva (lastna, spodbude, posojila, nepovratna sredstva, ...), se loti uresničitve zamisli o postavitvi namakalnega sistema oziroma protitočne zaščite. Najprej preuči ponudnike in izdelovalce namakalnih sistemov oziroma protitočne zaščite. Nato obišče pridelovalca vrtnin, ki take sisteme uporablja, in se z njim pogovori.
UČINKOVITO UPRAVLJANJE FINANC	S skrbnostjo dobrega gospodarja upravlja odhodke.	Naredi si mesečni plan prihodkov in odhodkov ter mu sledi. PRIMER: Zelo temeljito razmisli, zakaj mu je na strani dva meseca zaporedoma ostajala večja vsota dohodkov.
	Zna poiskati finančna sredstva.	Spremlja razpie za nepovratna sredstva. PRIMER: Na spletnih straneh regionalne razvojne agencije ter ministrstva za kmetijstvo in okolje sledi aktualnim razpisom.
INOVATIVNO RAZMIŠLJANJE	Je odprt za nove zamisli, ki bodo vodile k izboljšanju ekonomskega položaja.	Je dejaven pri iskanju novih rešitev za izboljšanje svojega ekonomskega položaja. Sledi svojim zmožnostim. PRIMER: Loti se povečanja svojega dotedanjega vrta ali kosa zemlje, kjer že doslej prideluje zelenjavo, zato, da bi pridelal dovolj, da bi začel tudi prodajati.
OPTIMISTIČNI POGLED V PRIHODNOST	Ima jasen in pozitiven pogled na poslovno prihodnost.	Ima vizijo o svoji poslovni prihodnosti ali prihodnosti podjetja, v katerem je zaposlen. PRIMER: Spremlja poslovno politiko podjetja, kjer dela. Izoblikuje svojo vizijo in jo prenese najbližjim sodelavcem, jasno opiše , v kateri smeri vidi rešitve. PRIMER: Ima načrte za prihodnost. Razmišlja, kdo bo za njim nadaljeval dejavnost, ki jo je sam razvil.

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE POSLOV/PROJEKTOV		
KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
SMISEL ZA PROMOCIJO	Zna promovirati svojo dejavnost v lokalnem okolju.	Zanimivo in všečno dejavno predstavlja svojo dejavnost/izdelke v lokalni skupnosti in širše. PRIMER: Dejavno spremlja in se udeležuje predstavitvenih dogodkov in tradicionalnih prireditev v domačem kraju, kjer lahko predstavi in ponudi svoje izdelke v pokušnjo.
PREDSTAVITEV SVOJIH DOSEŽKOV	Zna doseči, da so njegovi dosežki opaženi in pohvaljeni.	Svoje delo in dosežke zna izvirno predstaviti manjši skupini. Pozornost nameni pozitivnim dosežkom. PRIMER: V svoji neposredni okolici (sorodniki, sosedje, prijatelji) pripravi predstavitev svoje podjetniške zamisli ali prvih dosežkov. Poskrbi za dobro počutje povabljenih (na primer, s pogostitvijo, podelitvijo vzorčnih primerov izdelkov, razdelitvijo vizitk).
EVALVACIJA	Pretehta uresničljivost zamisli ter uvede potrebne popravke.	Stalno preverja možnost uresničitve svojega projekta in uvaja potrebne izboljšave ali popravke. PRIMER: Spremlja dnevno, tedensko in mesečno porabo izdatkov za hrano, oblačila in redne izdatke. Načrtuje kratkoročno in dolgoročno varčevanje za izboljšave v svojem gospodinjstvu.
NENEHNO UVAJANJE IZBOLJŠAV	Želi izboljšati delovni postopek ali izdelek.	V delovnem postopku ali izdelku poišče slabosti in jih skuša izboljšati. PRIMER: Ker mu sadje ostaja pri prodaji na tržnici, se odloči za nakup ustrezne naprave in izbiro ustreznega postopka za sušenje sadja ali za obiranje sadežev.

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE LJUDI

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
MOTIVIRANJE SODELAVCEV	Prepozna svoje znanje in ga zna ponuditi drugim tako, da ima od tega ekonomsko korist.	Razmisli, katero svoje znanje, spretnosti, zmožnosti ima za uresničitev neke zamisli, ki mu bo prinesla ekonomsko korist. Primer: prodaja eko zelenjave. Razmisli katere pridelke/izdelke trg potrebuje, in realno določi ceno, ki bi jo lahko dobil v zameno.
UPRAVLJANJE IN RAZVOJ SOCIALNEGA KAPITALA	Opredeli, koga iz okolice bi prosil za pomoč, da bi uresničil svoj cilj.	Zaveda se, da so vsi njegovi znanci svojevrstna pomoč pri uresničevanju poslovne ideje. PRIMER: S pomočjo znanca mizarja postavi stojnico za predstavitev na sejmu, sosed električar pa mu napelje elektriko.
	Če sam nima dovolj znanja in/ali drugih virov, se poveže z drugimi, da v celoti uresniči podjetniško vizijo.	Najprej premisli, kaj je potrebno za uresničitev zamisli. Nato določi potrebno znanje in osebe, ki to znanje imajo, da lahko skupaj uresničijo podjetniško idejo. PRIMER: Pri pridelovanju zelenjave se pozanima o izkušnjah starejše generacije, nato se poveže z ustreznimi svetovalci in izkušenimi pridelovalci. Upošteva nasvete in usmeritve. PRIMER: Pri pripravi sejemskega nastopa sodeluje z ostarelim kmetom, ki je priznan strokovnjak za pridelavo bio zelenjave, oblikovalci, prodajnimi svetovalci in ustrezno stanovsko organizacijo.
UPOŠTEVANJE MNENJ IN IZKUŠENJ DRUGIH	Zna se premišljeno odzvati na mnenja in predloge drugih.	Pozorno in potrpežljivo posluša mnenja in predloge drugih in se vzdrži prenagljenih sklepov ali razlag. PRIMER: Predstavi svojo zamisel, da bo v bližnji potok zajezil in ob njem naredil bajar, kjer bo gojil ribe. Pazljivo premisli pripombe, mnenja in dodatne predloge sosedov in krajanov, pri tem upošteva njihove pomisleke in se nanje s premislekom odzove.

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE LJUDI		
KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
SKLEPANJE KOMPROMISOV	Zna sklepati kompromise pri uresničitvi neke zamisli.	Upošteva zamisli drugih, spremeni svoje zamisli, če so izkušenjska dejstva dovolj prepričljiva. Ima sposobnosti združevanja različnih pogledov. PRIMER: Predlaga novo lokacijo in nove vsebine prijetnega druženja za izpeljavo piknika.
PREVZEMANJE ODGOVORNOSTI	Prevzame odgovornost za svoje naloge in naloge ne prelaga na druge, hkrati pa zna določiti zdrav okvir bremena, da ne prihaja do izgorevanja.	Zavedajoč se svojih zmožnosti in sposobnosti prevzame tisti del naloge, ki jo lahko opravi odgovorno in brez težav . PRIMER: Kot strokovno najprimernejši delavec v delavnici prevzame nov stroj za katerega je odgovoren.
RAZVOJ SODELAVCEV	Svoje znanje predaja naprej drugim, da bi skupaj prišli do želenega cilja.	Znanje sistematično prenaša na mlajše rodove tudi zunaj svoje družine (seminarji, srečanja, tržnica, lokalni kulturni dogodki, itn.). PRIMER: Znanje o pravilnem sušenju sadja uspešno prenaša na družinske člane.
TIMSKO DELOVANJE	Zna spodbujati in izrabljati sinergijske učinke tima.	Pri opravljanju vsakodnevnih delovnih nalog sprejema pobude sodelavcev za osebnostno rast – nadaljnje izpopolnjevanje v stroki. PRIMER: Udeleži se tečaja za pripravo drobnega peciva ter pridobljeno znanje uspešno prenese sorodnikom in znancem in jih motivira, da bi ga skupaj izdelovali in ponudili v lokalnem okolju.

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE LJUDI		
KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
VODENJE SKUPINE	Zna ustrezno porazdeliti naloge za dosego skupnega cilja.	S prepoznavanjem zmožnosti in sposobnosti posameznega člana skupine premišljeno razdeli naloge članom skupine. Ves čas spremlja napredovanje pri opravljanju naloge, opozarja na napake in pomen tega, da je naloga opravljena v zastavljenem časovnem okviru. PRIMER: Organizira in uspešno izpelje predstavitev domače turistične kmetije na dnevih kmetijstva. Pri tem mu pomagajo člani družine in zunanji sodelavci.
ČUSTVENA INTELIGENTNOST	Prepozna in nadzira svoja čustva.	Zaveda se svojih čustev in jih nadzira. Primerno zna pokazati tako prijetna kot manj zaželena čustva. PRIMER: Razočaranja nad izkupičkom ne skriva, o tem se pogovori z zaupanja vrednim prijateljem.
POSLOVNA IN OSEBNA ETIKA	S sodelavci ravna spoštljivo in dostojanstveno.	Svoje zamisli nesebično prenaša sodelavcem in nadrejenim. Kljub morebitnemu napredovanju ne spremeni odnosa do njih. PRIMER: Ko zaloti sodelavca, da se okorišča s surovinami iz njegove delavnice, ga povabi na pogovor in prisluhne pojasnilom. Preden sprejme odločitev, kako bo ukrepal, vpraša za mnenje nekoga, ki ni čustveno vpleten.

Optimalna raven

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE POSLOV/PROJEKTOV		
KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
ISKANJE PODJETNIŠKE PRILOŽNOSTI	Prepozna pomen podjetnosti in samoiniciativnosti za osebni razvoj.	Ugotovi, da je določeno znanje za izvajanje podjetništva nujno potrebna. PRIMER: Pri pridelovanju zelenjave mora biti nenehno v stiku z uporabniki, slediti skuša njihovim željam in potrebam. Ozavesti podjetniške dosežke in samoiniciativnost ter se zaveda, kako pomembni so bili za njegov razvoj. PRIMER: S svojim delom in nenehnimi izboljšavami postopka pridelave zelenjave pridobiva izkušnje in si razvija samozavest.
CILJNA USMERJENOST	Cilje redno spremlja, meri in si postavlja nove.	Zna si oblikovati stopenjske cilje ter jih tudi redno meri (spremlja) in tako spremlja svojo poslovno uspešnost. PRIMER: Poglavitni cilj si razdeli na več stopenj; v prvem tromesečju leta bo prodal 700 kilogramov eko zelenjave, v drugem tromesečju leta 500 kilogramov, v tretjem tromesečju leta 500 kilogramov in v zadnjem tromesečju leta 300 kilogramov eko zelenjave.
NAČRTOVANJE PODJETNIŠKE IDEJE	Zna pripraviti poslovni načrt, se zaveda njegove pomembnosti in sproti preverja njegovo uresničevanje.	Zaveda se, zakaj je treba izdelati pisni poslovni načrt, saj ta predvideva posamezne časovne korake, ki omogočajo sprotno preverjanje uresničevanja. Načrt redno spremlja in ga zna prožno prilagajati glede na situacijo. PRIMER: Z upoštevanjem smernic napiše poslovni načrt za svojo dejavnost (npr. turistična kmetija). Zastavi si realen časovni program, kako pogosto bo preveril uresničevanje načrta. Tega programa se trdno drži.

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE POSLOV/PROJEKTOV

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
PREPOZNAVANJE SVOJIH PREDNOSTI	Na poti do cilja udejanji, spretno uporabi in izrablja svoje močne plati ter svoja znanja.	Na podlagi konkretno zastavljenega cilja prouči, katero znanje ima za dosego tega. PRIMER: Opredeli, katere so njegove prednosti pri socialnem podjetništvu – v čem je boljši od drugih, nato razmišlja, v katerih konkretnih dejavnostih bi lahko izkoristil svoje prednosti. PRIMER: Enako naredi za svoje podjetje – v čem je podjetje boljše od konkurence in katere so prednosti, ki jih lahko promovira navzven. Iz prednosti razvije poslanstvo podjetja, ki je dolgoročno usmerjeno in postavljeno za daljše obdobje.
VZTRAJNOST	Sledi svojim ciljem, kljub morebitnemu nasprotovanju drugih.	Je prepričljiv v predstavljanju stališč; zakaj tako, in ne drugače. PRIMER: Zakaj opustitev dela proizvodnje. Utemeljuje z resničnimi primeri neekonomičnosti in podkrepi s strokovnimi mnenji sodelavcev.
USMERJENOST V ISKANJE REŠITEV	Iz neugodnih okoliščin zna ustvariti priložnost.	V zahtevnejših delovnih in tržnih razmerah zna najti pozitivno plat in jo skuša nadgraditi v priložnost. PRIMER: Znižanje odkupne cene breskev v Fructalu predstavlja kmetu nov izziv za iskanje novih kupcev in drugih oblik prodaje in predelave sadja. Išče nove zamisli, kje in kako bi vipavski kmet lahko prodajal breskve po višji ceni, kakor jih odkupuje Fructal.
	Težave, ki se mu pojavijo pri delu, hitro odpravlja. Tako mu predstavlja delo vir veselja in izzivov.	Zbiranje odpadnega materiala – predelava in uporaba odpadnih snovi (les, kovina, papir, karton) – zazna kot novo področje dela. Vztraja, da so tudi odpadki lahko nova priložnost za zaslužek. Prepričuje svoje sodelavce za akcijo. Zamisel izpelje tudi sam, a v manjšem obsegu. PRIMER: Mizar lahko iz žagovine naredi palete za kurjavo, lahko jo uporabi za kompost, lahko jo proda kmetu, ki imajo živino, ipd.

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE POSLOV/PROJEKTOV

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
USMERJENOST V ISKANJE REŠITEV	Za določen problem iz delovnega okolja zna poiskati izboljšave.	Ko nastanejo težave, zmore prevzeti vodilno vlogo in pripeljati stvari do konca. PRIMER: Dejavno sodeluje pri odkrivanju divjih izpustov odpadkov v svojem okolju, ker so krajani izrazili sum, da s svojo dejavnostjo onesnažuje okolje. Ustreznim službam predlaga rešitev problema.
UPRAVLJANJE TVEGANJ	Zna oceniti, kdaj je tveganje še sprejemljivo.	Trezno presodi vse okoliščine za novo naložbo. PRIMER: Glede na dane naložbe premisli, kakšen bi bil možen najslabši izid dogodka in ali bi bilo tveganje sprejemljivo ali mogoče zanj pogubno.
	Pravočasno prepozna pasti in tveganja pri delu ali izdelku glede na tržne, ekološke in gospodarske razmere.	Spremlja dogajanje v družbi, ki zadeva njegovo dejavnost. PRIMER: Pri pridelovanju vrtnin se zaveda podnebnih sprememb in negotovosti, ki jih te prinašajo, in se ustrezno odzove na to.
PREDSTAVITEV ZAMISLI DRUGIM	Zna z argumenti predstaviti prednosti svoje poslovne ideje in navidezne pomanjkljivosti utemeljiti kot prednosti.	Svojo poslovno idejo predstavi pred skupino, jo skuša zanjo pridobiti ter zna ubraniti svojo zamisel ali poslovni načrt pred nasprotnimi argumenti. PRIMER: Za vložena sredstva za nakup potrebnega materiala razloži možnost tveganja in predstavi še druge možnosti za uporabo materiala. PRIMER: Svojo poslovno idejo - kako povečati hektarski pridelek - zna prepričljivo predstaviti morebitnim vlagateljem.
ZAVEDANJE POSTOPNOSTI	Zna dolgoročno načrtovati – za nekaj let naprej.	Zna pripraviti terminski načrt svojega dela, prodaje in vlaganj za obdobje 5 let naprej, pri tem se zaveda načela postopnosti. PRIMER: Pripravi načrt, ki prikazuje postopni razvoj socialnega podjetja za obdobje 5 let. Pri tem predvidi razvoj storitev, potrebna vlaganja ter število sodelavcev glede na količino dela.

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE POSLOV/PROJEKTOV		
KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
STROKOVNOST	Zaveda se pomena nenehnega izobraževanja za razvoj svojega področja dela in s tem poslov.	Pripravljen se je dodatno izobraževati za določena dela, za katera mu primanjkuje spretnosti. PRIMER: Glede na načrt razvoja, določi katero znanje mu primanjkuje. Pouči se, katero izobraževanje je na voljo. Preišče možnosti, da bi svoje dozdajšnje izkušnje tudi formalno ovrednotil, na primer s pridobitvijo nacionalne poklicne kvalifikacije.
URESNIČITEV ZAMISLI	S pomočjo drugih institucij uresniči svojo zamisel.	Pri uresničitvi zamisli išče različne vire v okolju. PRIMER: Na zavodu za zaposlovanje se prijavi na razpis za samostojnega podjetnika. Predstavi zamisel o odprtju računalniškega servisa in storitev, prepriča s poslovno vizijo ter pridobi finančna sredstva za zagon.
UČINKOVITO UPRAVLJANJE FINANC	Svoj zaslužek uspešno vlaga v osebni razvoj ali nadaljnji razvoj podjetja.	Del zaslužka vedno nameni za razvoj zamisli. PRIMER: Vzporedno z udeležbo v izobraževanje poišče zaposlitev, da lahko staršem v finančni stiski pomaga s svojimi prihodki. Poišče študentsko delo v gostinstvu, del zaslužka porabi za izobraževanje, ostalo pa nameni staršem. PRIMER: Z zaslužkom posodobi avtomehanično delavnico, nakupi nove stroje in orodje ter tako lahko opravi več dela.
INOVATIVNO RAZMIŠLJANJE	Zavzeto išče nove zamisli in vidi priložnost tam, kjer je drugi ne (izstopa po tem, da vidi več priložnosti).	Je inovativen in iznajdljiv pri spremembah in uvajanju novosti na področju pridelave in prodaje lastnih pridelkov ali izdelkov. PRIMER: Uspešno uvaja nove sorte zelenjave, ki ni običajna za lokalno pridelavo. Zelenjavo ponudi v obliki tedenskega zabojčka raznolike zelenjave stalnim kupcem.
OPTIMISTIČNI POGLED V PRIHODNOST	Kljub težavam in oviram trdno verjame v svojo vizijo in deluje v njeni smeri.	Ne glede na morebitne ovire na trgu ali v širšem okolju zna poiskati nove priložnosti v smeri zastavljene vizije. PRIMER: Kljub težavam zaradi vremenskih razmer in posledično slabšega pridelka zna poiskati druge možnosti v svoji dejavnosti. Na primer izdelavo zeliščnega mila.

PODROČJE: **RAZVOJ IN VODENJE POSLOV/PROJEKTOV**

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
SMISEL ZA PROMOCIJO	Organizira izobraževalna in družabna srečanja za svoje kupce.	Domiselno zna predstaviti svoje zamisli ali izdelke. Pri tem uporablja sodobno IK tehnologijo. PRIMER: Ker želi ohraniti stik s kupci tudi zunaj sezone, vsaj enkrat na leto organizira pokušnjo svojih pridelkov, suhomesnih izdelkov, vina ipd., za stalne kupce in druge.
PREDSTAVITEV SVOJIH DOSEŽKOV	Svoje dosežke uspešno izkoristi za razvijanje osebne znamke.	Zna predstaviti svoj pridelek (izdelek) zase značilni in izvirno. Pri predstavljanju izdelkov in dosežkov uporablja zgodbe. PRIMER: S kvalitetno in unikatno predstavitvijo pridelkov zelenjave, kamor doda še zgodbo o zgodovini pridelave teh vrtnin v svojem kraju ter zdravem načinu življenja, si poveča krog zadovoljnih kupcev, ki njegove izdelke priporočajo tudi drugim.
EVALVACIJA	Ovrednoti že uresničeno zamisel.	Načrtno spremlja novosti v pridelovanju zelenjave in sadja. Povezuje se s sosedi in lokalno skupnostjo pri uvajanju novosti na obdelovalne površine. PRIMER: Za vsako novo sezono pridelave zelenjave pripravi izboljšavo, odpravi napake in skuša zmanjšati škodo, ki je nastala zaradi napačnega načrtovanja, vremenskih nevšečnosti ali drugih nepredvidenih dogodkov.
UVAJANJE NENEHNIH IZBOLJŠAV	Prizadeva si za nenehno zboljševanje delovnih postopkov, procesov ali izdelkov ter jih tudi načrtuje.	Pri svojem delu spremlja pomanjkljivosti delovanja delovnega stroja ali pripomočkov. Zna uporabljati ustrezno literaturo, poišče dodatne informacije in predlaga izboljšave. PRIMER: Na družinskem posvetu predstavi svoje konkretne izboljšave pri spravljanju in nadaljnji predelavi in shranjevanju lastnih pridelkov.

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE LJUDI

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
MOTIVIRANJE SODELAVCEV	Prepozna potenciale in vrednote sodelavcev ter jih zna povezati z vrednotami projekta in tako navdušiti druge za sodelovanje pri svojem cilju.	Pozoren je na vrednote drugih in jih obravnava individualno, zato lažje navdušuje druge za sodelovanje pri skupnem projektu, kjer jim dodeli ustrezno vlogo. Prepozna in nagrajuje izstopajoče dosežke ter učinkovito in ustrezno pohvali dobro opravljeno delo sodelavcev. PRIMER: Pripravi družbeno koristen projekt urejanja okolice v naselju. Predstavi izboljšave, ureditev poti, nasadov, zamenjavo dotrajanih klopi z namenom, da bo življenje boljše za vse.
UPRAVLJANJE IN RAZVOJ SOCIALNEGA KAPITALA	Razišče vse možnosti za podjetniško sodelovanje s svojimi znanci in socialno mrežo, nenehno širi ter skrbi za njeno vzdrže-vanje.	Izdela strategijo vključevanja svojih znancev v proces uresničevanja svoje poslovne ideje: od razvoja, distribucije in promocije storitve in proizvodov, do prodaje storitev. Po potrebi se poveže tudi z znanci znancev. PRIMER: Samozaposlitev – pridelava vrtnin. Zamisel predstavi svoji ožji in širši družini in sosedom. Pripravi dogovor in razdelitev posameznih nalog. PRIMER: Dodatno delo na kmetiji – sušenje sadja. Pri ustreznih ustanovah poišče možnost pridobitve začetnega kapitala. Udeleži se dodatnega izobraževanja. Načrtuje nakup ustreznih strojev in ureditev sušilnice.
UPOŠTEVANJE MNENJ IN IZKUŠENJ DRUGIH	Spodbuja izražanje mnenj in predlogov drugih ter izbrane predloge upošteva v svoji praksi.	Sprejemljiv je za predloge drugih in jih tudi sam spodbuja, tako rešuje nastale težave in prilagaja delo ter procese dela. PRIMER: Zaradi neugodnih razmer so se pojavile težave (na primer pri pridelavi vrtnin), zato skupaj s sodelavci poišče možnosti za spremembe v prvotnem načrtu pridelave.

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE LJUDI

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
SKLEPANJE KOMPROMISOV	Prepozna, prizna in razume mnenje drugih udeležencev v skupini in skuša z njimi uskladiti svojo zamisel ali mnenje za skupno doseganje ciljev.	Kljub bogatim izkušnjam in znanju, ki jih ima, se zaveda pomena sodelovanja z drugimi, upošteva njihovo mnenje in spoštuje njihovo znanje in izkušnje. PRIMER: Prisluhne sinu najstniku, ki ima konkretno zamisel, kako bi izdelke iz gline oglaševal na Facebooku.
PREVZEMANJE ODGOVORNOSTI	S pravo mero samokritike prevzema odgovornost za nepremišljene in napačne odločitve.	Pravočasno prepozna svojo zmoto, prizna napako in skuša odpraviti ali preprečiti posledice zaradi nepremišljenih odločitev. PRIMER: Pri prevzemu novega stroja v delavnici se poškoduje ročica, ki je nastala zaradi premalo premišljenega ravnanja. Svojo napako in nepremišljeno ravnanje prizna in je takoj pripravljen sodelovati pri odpravi škode.
RAZVOJ SODELAVCEV	Spodbuja druge, da širijo in poglabljajo svoje sposobnosti, znanje in spretnosti ter prenaša znanje na sodelavce zato, da postanejo samostojni strokovnjaki na določenem področju.	Se udeleži ali sam organizira srečanja, tečaje, seminarje, kjer svoje znanje in izkušnje lahko ponudi drugim. Spodbuja tudi druge, da se udeležijo takih srečanj in širijo svoje znanje. PRIMER: Zna izdelovati voščilnice in člane društva, katerega član je tudi sam, navduši in jih nauči izdelovanja za prodajo na stojnici.
	Zapisuje ali kako drugače beleži svoje primere dobre prakse.	Sam ali s pomočjo drugih zapisuje ali kako drugače dokumentira primere lastne dobre prakse in jih v tiskani ali elektronski obliki pošilja drugim. PRIMER: Sam ali s pomočjo drugih posname film, v katerem predstavi postopek priprave izvirne domače jedi, ki je pripravljena iz lastnih pridelkov.

PODROČJE: **RAZVOJ IN VODENJE LJUDI**

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
TIMSKO DELOVANJE	S svojim delovanjem v timu dejavno in odgovorno spodbuja vzpostavljanje identitete mi.	Motivira sodelavce za skupno izvedbo nalog. Spodbuja k vztrajnosti in dokončanju sprejetih nalog. Zaveda se, da je vsak član tima drugačen in ima drugačno vlogo ter potrebuje drugačne spodbude.
	Razume pomen in vlogo, ki jo ima kot član skupine.	Odgovorno prevzema zastavljene naloge in jih skuša opraviti vestno, natančno in pravočasno.
VODENJE SKUPINE	Z dobrimi medosebnimi odnosi spretno vodi druge, da uresničijo svoje zamisli.	Zna voditi druge k skupnemu cilju, jih pri tem usmerjati in deliti naloge v skladu z osebnostnimi lastnosti posameznikov v skupini. PRIMER: Pri prevzemanju novega CNC-stroja organizira sodelavce tako, da vsak prevzame svoj del naloge. Pri tem pazi, da vsak svojo nalogo varno in pravočasno opravi.
ČUSTVENA INTELIGENTNOST	Pokaže razumevanje do čustev in doživljanja drugih.	Vedenje zna prilagoditi čustvom drugih in okoliščinam, ne glede na lastno doživljanje.
POSLOVNA IN OSEBNA ETIKA	Pri ustvarjanju in delitvi dobička je pozoren na vse udeležence. Ravna v skladu s poslovno etiko (spoštovanje etike, delitev dobička glede na uspešnost, itd.).	Izdela natančen obračun vseh sredstev z upoštevanjem vseh udeležencev pri svoji dejavnosti, ob morebitnem dobičku se s sodelavci in glede na možnosti na trgu dogovori za nadaljnja vlaganja. PRIMER: Po uspešnem nastopu na kmetijskem sejmu del dobička razdeli med vse, ki so s svojim delom prispevali k uspehu.
	Redno poravnava obveznosti do zaposlenih in dobaviteljev.	PRIMER: Odgovorno poravna obveznosti do dobaviteljev, tudi če s trga še ni dobil vseh sredstev.

Uporaba opisnikov v praksi

V tem poglavju bi želela vsekakor poudariti, da je knjižica pripomoček. Učitelj si mora za programe, ki jih izvaja, pripraviti svoje izvedbene načrte, pri sami izvedbi pa lahko išče zamisli, asociacije tudi v opisnikih, ki so predstavljeni s konkretnimi prilagoditvami.

Darja Kušar, učiteljica

V tem poglavju je nekaj najbolj temeljnih poudarkov, kako opisnike uporabiti v praksi. Podrobnejšo razlago za posamezno področje uporabe boste našli v Priročni knjižici z navodili za uporabo, v poglavju Uporaba opisnikov v didaktične namene – praktični namigi.

Tu smo nanizali le področja v obliki opomnika, v Priročni knjižici z navodili za uporabo pa so ta področja podrobneje opisana. Teoretsko podprto razmišljanje o tej temi je bogato opremljeno in podkrepljeno z mnenji sodelujočih praktikov.

Opisniki ne smejo biti razumljeni kot že vnaprej pripravljen načrt, kaj bomo delali v nekem programu. Ali pa kot zaključni vprašalnik, po katerem bi si pokljukali, ali smo vse naredili.

Darja Kušar, učiteljica

Učitelji pripravijo izvedbeni načrt, v katerem posebej opredelijo svoje dejavnosti in posebej učenčeve. V načrtu uporabijo posamezne opisnike za oblikovanje ene ali več učnih enot, časovno opredelijo trajanje posamezne učne enote in uporabo sodobnih učnih pripomočkov ali IK-tehnologijo, ki je na voljo udeležencem. Pri tem so, zlasti mlajšim in manj izkušenim učiteljem, v pomoč primeri konkretnih prilagoditev opisnika v izvedbi. Primere, ki so navedeni v delovni in vzorčni preglednici naj bi vsak učitelj prilagodil svoji skupini udeležencev.

Darij Olenik, učitelj

Še enkrat pa želimo poudariti, da je nabor opisnikov v obeh predstavljenih preglednicah v tej knjižici določen na podlagi soglasja in da ga je mogoče širiti in spreminjati. Od izobraževalcev pričakujemo, da bodo opisnike kritično presodili in jih uporabili v skladu s konkretnimi okoliščinami.

Ko želimo opisnike uporabiti v didaktične namene, lahko razmišljamo o naslednjih področjih njihove uporabe:

- Primerni so za animacijo udeležencev, saj omogočajo natančnejši opis programa oziroma je ob njih mogoče poudariti različne koristi, ki jih bodo udeleženci imeli, če bodo razvijali temeljno zmo-žnost toliko, kot jo opišejo opisniki.
- Dve preglednici z opisniki (za minimalno in optimalno raven) omogočata hitro in udeležencu prijazno spoznavanje resnično potrebnega znanja, spretnosti, da bi vsaj minimalno ali dovolj dobro obvladali to zmožnost, in tudi spoznavanje lastnega odnosa do samoiniciativnosti in podjetnosti.
- To gradivo omogoča lahek dostop do najpomembnejših informacij tudi tistim odraslim, ki se zaradi različnih razlogov ne morejo udeležiti izobraževanja in se želijo učiti samostojno.
- Preglednica z opisniki je koristen pripomoček za učinkovit razvoj temeljnih zmožnosti, saj nakazuje, kaj vse je potrebno za njeno minimalno in optimalno razvitost.
- Nabor opisnikov omogočajo sprotno spremljanje napredka odraslega v različnih programih, bodisi s pomočjo predlaganega pripomočka bodisi z uporabo samih preglednic z opisniki.
- Omogočajo tudi spremljanje posameznikovega napredka med izvedbami različnih programov ali po njih.
- Preglednice z opisniki so za učitelja in mentorja vir dragocenih podatkov pri presojanju, kako program še bolje prilagoditi skupini, ko program že poteka.
- Učitelje seznam usvojenih opisnikov (tako skupine v celoti kot posameznikov) oskrbuje s povratnimi podatki o napredovanju.
- Opisi pridobljenega znanja po končanem programu so dragoceni za pravilno prepoznavanje in morebitno priznavanje neformalnega znanja.
- Nabor opisnikov za to temeljno zmožnost je pomembna informacija za svetovalce v ustanovah, kakor so zavod za zaposlovanje, center za socialno delo, središča za samostojno učenje, svetovalna središča za izobraževanje odraslih (ISIO) in podobne, ki posameznike usmerjajo v različne oblike izobraževanja oziroma jim svetujejo v postopkih vrednotenja in priznavanja neformalno pridobljenega znanja in izkušenj.

Mentor z uporabo opisnikov ozavešča udeležence o njihovih temeljnih zmožnostih tudi zato, da bi jih začeli sami prepoznavati. Udeleženci ugotovijo, katere dosegajo in kaj morajo še spopolniti, kaj doseči ali česa se naučiti.

Jasmina Šubic, mentorica

Pripomočka za delo z udeležencem

Kaj zmorem na področju samoiniciativnosti in podjetnosti

Učiteljem priporočamo, da skupaj z udeleženci uporabijo poseben pripomoček **Kaj zmorem na področju samoiniciativnosti in podjetnosti**, v bistvu seznam opisnikov, ki smo ga pripravili prav v ta namen. Da bi pomagal tudi udeležencu, ki se uči samostojno, smo ga kar najbolj poenostavili. Oblikovan je tako, da ga je z lahkoto mogoče razmnoževati in v primerni obliki ponuditi odraslim, da si sami označujejo, kaj bi na primer želeli od udeležbe v programu v zvezi s temeljno zmožnostjo samoiniciativnost in podjetnost. Analiza dobljenih informacij posameznih udeležencev, ki se vpisujejo v določeni program, lahko učitelju zelo olajša načrtovanje in prilagajanje izvedbenega kurikula. Seznam je zelo uporaben tudi pri formativnem spremljanju posameznikovega napredka pri tej temeljni zmožnosti.

Predstavljeni seznam je zgolj primer, kako lahko učitelj pripravi seznam opisnikov za svojo ciljno skupino. Ker so ciljne skupine v različnih okoljih zelo različne, se nujno po potrebi spreminjata tudi raven in posplošenost posameznega opisnika. Učitelj naj sam presodi, kako bo pripomoček uporabil v praksi in temu primerno prilagodi tudi njegova navodila.

> Učitelji/mentorji lahko v sodelovanju z udeležencem načrtujejo cilje kar z uporabo preglednice opisnikov. Označijo opisnike posamezne temeljne zmožnosti kot cilje, ki bi jih radi dosegli in zastavijo dejavnosti, s katerimi bodo to dosegli.
>
> *Jasmina Šubic, mentorica*

Moja samoiniciativnost in podjetnost

V pripomočku z naslovom **Moja samoiniciativnost in podjetnost** boste našli najbolj poenostavljen nabor opisnikov, ki še dovolj celostno opišejo to temeljno zmožnost. Ta pripomoček je usklajen s knjižico za poslušalce, ki je sestavni del kompleta zvočnice Temeljna zmožnost samoiniciativnost in podjetnost. Pripomoček boste lahko uporabili samostojno, ob ali po poslušanju zvočnice, ali pa vam bo v pomoč kot sestavni del celotnega nabora opisnikov za temeljno zmožnost samoiniciativnost in podjetnost.

> Ko bomo izvajalci seznanjeni s posameznikovimi željami, ko bomo seznanjeni z njegovim že pridobljenim znanjem, nam bo lažje izvajati program. Menim, da bo pripomoček v veliko pomoč izvajalcem programov, hkrati pa tudi udeležencem, saj bo tako laže spremljati napredek. Izvajalcem pa bo tudi lažje pripraviti program dela za neko izobraževanje, hkrati pa bo laže pripraviti program dela za posameznika.
>
> *Ljuba Fišer, učiteljica*

KAJ ZMOREM NA PODROČJU SAMOINICIATIVNOSTI IN PODJETNOSTI

1

Navodila za uporabo pripomočka:

☑ Pozorno preberite naslednji seznam, tako, da si natančno ogledate posamezno področje in izberete tiste trditve, ki najbolj ustrezajo tistemu, kar zares ZMORETE.

Pri trditvah, ki ste jih izbrali, naredite kljukico v kvadratku poleg njih.

☒ Pozorno preberite naslednji seznam, tako, da si natančno ogledate posamezno področje in izberete tiste trditve, ki predstavljajo del znanja, ki ga pri sebi NAJBOLJ POGREŠATE.

Pri trditvah, ki ste jih izbrali, naredite križec v kvadratku poleg njih.

Razvoj in vodenje poslov/projektov

☐ **ISKANJE PODJETNIŠKE PRILOŽNOSTI**

Znam opredeliti, katero svoje znanje, spretnosti, zmožnosti imam za uresničitev neke zamisli, ki mi bo prinesla ekonomsko korist, na primer, katere pridelke/izdelke trg potrebuje, in realno določim ceno, ki bi jo lahko dobil v zameno.

☐ **ISKANJE PODJETNIŠKE PRILOŽNOSTI**

Vem, kaj so moji podjetni dosežki in kje sem bil samoiniciativen. Premislil sem, kako pomembni so bili za moj razvoj, na primer, s svojim delom in nenehnimi izboljšavami postopka pridelave zelenjave pridobivam vedno nove izkušnje in si razvijam samozavest.

☐ **USMERJENOST V CILJ**

Znam uresničiti zamisel - oblikujem si uresničljiv in jasen cilj.
PRIMER: Prodaja eko zelenjave: Postavim si letni cilj , prodati 2000 kilogramov eko zelenjave.

☐ **USMERJENOST V CILJ PO KORAKIH**

Znam oblikovati stopenjske cilje ter jih tudi redno meriti, na primer poglavitni cilj si razdelim na več stopenj; v prvem tromesečju leta bom prodal 700 kg eko zelenjave, v drugem tromesečju leta 500 kg, v tretjem tromesečju leta 500 kg in v zadnjem tromesečju leta 300 kg eko zelenjave.

☐ **NAČRTOVANJE PODJETNIŠKE IDEJE**

Znam izdelati načrt, kako bom uresničil svojo zamisel, na primer razmislim, kaj bi želel v naslednjih letih večjega narediti, oblikujem načrt, kako se bom lotil dela, da bi prišel po manjših korakih do cilja.

☐ **NAČRTOVANJE PODJETNIŠKE IDEJE**

Zavedam se pomena pisnega poslovnega načrta, kjer predvidim posamezne časovne korake, ki mi omogočajo sprotno preverjanje uresničevanja načrta. Načrt redno spremljam in ga znam prilagajati glede na okoliščine.

☐ **POZNAM SVOJE PREDNOSTI**

Znam opredeliti, katera dela opravljam z veseljem in z lahkoto, ter vem za svoje prednosti, po katerih izstopam.

☐ **POZNAM SVOJE PREDNOSTI**

Na podlagi konkretno zastavljenega cilja znam natančno popisati, katero znanje imam in katero mi manjka za njegovo dosego.

☐ **VZTRAJNOST**

Znam premagovati težave na poti do cilja, na primer kljub toči, ki je prizadela moj pridelek, se odločim na tržnici prodajati druge pridelke, na primer vloženo sadje in zelenjavo.

☐ **VZTRAJNOST**

Prepričjiv sem v predstavljanju stališč - zakaj tako, in ne drugače.

☐ **USMERJENOST V ISKANJE REŠITEV – UČINKOVITO SPOPADANJE Z OVIRAMI**

Znam tehtati dejstva, ki govore v prid mojemu načinu dela, in tista, ki mu nasprotujejo, ter iščem drugačne rešitve.

☐ **USMERJENOST V ISKANJE REŠITEV – POZITIVNA USMERJENOST**

Sem pozitivno usmerjen in iščem rešitve za vse slabše situacije. V delovnem postopku ali izdelku znam poiskati slabosti in jih skušam izboljšati.

☐ **USMERJENOST V ISKANJE REŠITEV – IZ NEUGODNIH OKOLIŠČIN USTVARITI PRILOŽNOST**

V zahtevnejših delovnih in tržnih razmerah znam najti pozitivno plat in jo skušam nadgraditi v priložnost, na primer znižanje odkupne cene breskev v Fructalu je nov izziv za iskanje novih kupcev in drugih oblik prodaje in predelave sadja (na primer iščem nove zamisli, kje in kako bi lahko prodajal breskve po višji ceni, kakor jih odkupuje Fructal).

☐ **USMERJENOST V ISKANJE REŠITEV – ODPRAVLJANJE TEŽAV**

Na primer vztrajam, da so tudi odpadki lahko nova priložnost za zaslužek (iz žagovine lahko naredim palete za kurjavo, lahko jo uporabim za kompost, lahko jo prodam kmetu, ki ima živino ipd.).

☐ **USMERJENOST V ISKANJE REŠITEV – ISKANJE REŠITEV**

Ko nastanejo težave, zmorem prevzeti vodilno vlogo in pripeljati stvari do konca.

☐ **UPRAVLJANJE TVEGANJ – OCENA TVEGANJA**

Znam oceniti, kakšno tveganje zame pomeni določena odločitev, na primer finančne možnosti in posledice, ki jih prinaša gradnja namakalnega sistema in protitočne zaščite.

☐ **UPRAVLJANJE TVEGANJA – PREDNOSTI IN POMANJKLJIVOSTI**

Poznam analizo prednosti in pomanjkljivosti ter priložnosti in ovir. Kadar načrtujem kaj novega, vedno opravim to analizo.

☐ **UPRAVLJANJE TVEGANJA – OCENA TVEGANJA**

Glede na dane naložbe premislim, kakšen bi bil najslabši možni izid, in premislim, ali bi bilo tveganje zame sprejemljivo ali mogoče pogubno.

☐ **UPRAVLJANJE TVEGANJA - PRAVOČASNO PREPOZNAVANJE TVEGANJA**

Vem, da je tveganje nujno. Zavedam se na primer, podnebnih sprememb in negotovosti, ki jih te prinašajo za pridelek v mojem bio sadovnjaku, in se na to ustrezno pripravim.

☐ **PREDSTAVITEV ZAMISLI DRUGIM**

Znam jasno in na kratko predstaviti poglavitne značilnosti svoje podjetniške ideje.

☐ **PREDSTAVITEV ZAMISLI DRUGIM**

Svojo poslovno idejo predstavim skupini, jo skušam prepričati. Svojo zamisel znam ubraniti pred dvomi.

☐ **ZAVEDANJE POSTOPNOSTI**

Zavedam se, da se da moram zamisel uresničevati postopoma, na primer od podarjanja svojih izdelkov sorodnikom do prodaje na tržnici.

☐ **ZAVEDANJE POSTOPNOSTI**

Znam pripraviti terminski načrt svojega dela, prodaje in naložb za obdobje 5 let in se pri tem zavedam, da je razvoj postopen.

☐ **STROKOVNOST**

Nenehno nadgrajujem svoje znanje z učenjem od drugih, na seminarjih, strokovnih srečanjih ali tečajih.

☐ **STROKOVNOST**

Pripravljen sem se dodatno izobraževati za določen poklic, za katerega mi primanjkuje spretnosti.

☐ **URESNIČITEV ZAMISLI**

Glede na zastavljene cilje po korakih udejanjam svojo zamisel, na primer potem, ko sem pridobil finančna sredstva (nekaj lastnih virov, spodbude, posojila, nepovratna sredstva) se po načrtu lotim gradnje namakalnega sistema oziroma protitočne zaščite.

☐ **URESNIČITEV ZAMISLI**

Prijavim se na razpis za samostojnega podjetnika ali podjetniško idejo. Na primer predstavim svojo zamisel o odprtju računalniškega servisa in storitev, prepričam s poslovno vizijo ter pridobim finančna sredstva za zagon.

☐ **UČINKOVITO UPRAVLJANJE FINANC - DOBRO GOSPODARJENJE Z DENARJEM**

Naredim si mesečni načrt prihodkov in odhodkov ter mu sledim, zelo sem pozoren, če se bližam negativnemu finančnemu stanju.

☐ **UČINKOVITO UPRAVLJANJE FINANC - ISKANJE FINANČNIH SREDSTEV**

Zmožen sem najti potrebna finančna sredstva za uresničitev načrtov. Na primer na spletnih straneh regionalne razvojne agencije sledim aktualnim razpisom.

☐ **UČINKOVITO UPRAVLJANJE FINANC – OPRAVLJANJE DELA POLEG IZOBRAŽEVANJA**

Del zaslužka porabim za izobraževanje ali razvoj podjetniške ideje, ostalo pa namenim izdatkom.

☐ **UČINKOVITO UPRAVLJANJE FINANC – VLAGANJE ZASLUŽKA**

Z zaslužkom na primer posodobim avtomehanično delavnico, nakupim nove stroje in orodje ter tako lahko opravim več dela.

☐ **INOVATIVNO RAZMIŠLJANJE**

Zavzeto iščem nove rešitve za izboljšanje svojega trenutnega ekonomskega položaja. Sledim svojim dejanskim zmožnostim. Na primer tako, da se lotim povečanja svojega dozdajšnjega vrta, z namenom, da bom začel pridelke prodajati v podvojeni količini.

☐ **INOVATIVNO RAZMIŠLJANJE**

Sem inovativen in iznajdljiv pri spremembah in uvajanju novosti v pridelavo in prodajo lastnih pridelkov ali izdelkov.

☐ **OPTIMISTIČNI POGLED V PRIHODNOST - RAZMISLEK O PRIHODNOSTI**

Imam načrte za prihodnost. Že sedaj razmišljam, kdo bo za menoj nadaljeval dejavnost, ki sem jo razvil.

☐ **OPTIMISTIČNI POGLED V PRIHODNOST - VIZIJA**

Ne glede na morebitne ovire na trgu ali v širšem okolju znam poiskati nove priložnosti v smeri zastavljene vizije.

☐ **SMISEL ZA PROMOCIJO**

Oglašujem svojo dejavnost/izdelke v lokalni skupnosti in širše, na primer udeležujem se vseh predstavitvenih dogodkov v domačem kraju, kjer lahko brezplačno predstavim in ponudim v pokušnjo svoje izdelke.

☐ **SMISEL ZA PROMOCIJO**

Znam domiselno predstaviti svoje zamisli ali izdelke. Pri tem uporabljam sodobno IK tehnologijo.

☐ **PREDSTAVITEV SVOJIH DOSEŽKOV**

Svoje dosedanje delo in dosežke znam (izvirno) predstaviti pred manjšo skupino.

☐ **PREDSTAVITEV SVOJIH DOSEŽKOV**

Znam predstaviti svoj izdelek posebno in izvirno, na primer, s kakovostno in unikatno predstavitvijo pridelkov iz zelenjave si povečam krog zadovoljnih kupcev, ki moje izdelke priporočajo tudi drugim.

☐ **PREVERJAM MOŽNOSTI**

Stalno preverjam možnost uresničitve svojega projekta in uvajam potrebne izboljšave ali popravke, na primer spremljam dnevno, tedensko in mesečno razliko med dohodki in stroški.

☐ **ŠIRŠE PREVERJAM MOŽNOSTI**

Načrtno spremljam novosti na področju pridelovanja zelenjave in sadja. Pogosto se družim z drugimi pridelovalci in razpravljam o težavah.

☐ **UVAJANJE NENEHNIH IZBOLJŠAV**

V delovnem postopku ali izdelku sem vedno pozoren tudi na slabosti in jih skušam odpraviti. Zelo sem pazljiv na pripombe svojih strank.

☐ **UVAJANJE NENEHNIH IZBOLJŠAV**

Na svojem delovnem mestu spremljam pomanjkljivosti delovanja delovnega stroja ali pripomočkov. Znam uporabljati ustrezno literaturo, poiščem dodatne informacije in preskusim izboljšave.

Razvoj in vodenje ljudi

☐ **MOTIVIRANJE SODELAVCEV**

Prepoznam in aktiviram potenciale in zmožnosti drugih. Navdušujem druge, da sodelujejo pri uresničevanju mojih zamisli.

☐ **MOTIVIRANJE SODELAVCEV**

Pozoren sem na vrednote drugih in jih obravnavam pri vsakem posebej. Zato jih znam navdušiti za sodelovanje pri skupnem projektu in jim dodeliti ustrezno vlogo. Prepoznam in nagradim izstopajoče dosežke ter učinkovito in ustrezno pohvalim dobro opravljeno delo sodelavcev.

☐ **UPRAVLJANJE IN RAZVOJ SOCIALNEGA KAPITALA – ISKANJE POVEZAV V NEPOSREDNI OKOLICI**

Zavedam se, da so vsi moji znanci svojevrstna pomoč pri uresničevanju poslovne ideje.

☐ **UPRAVLJANJE IN RAZVOJ SOCIALNEGA KAPITALA – POVEZOVANJE Z DRUGIMI**

Najprej pretehtam, kaj je potrebno za uresničitev moje zamisli, nato določim potrebno znanje in druge osebe, ki imajo to znanje, da lahko skupaj pridemo do uresničitve.

☐ **UPRAVLJANJE IN RAZVOJ SOCIALNEGA KAPITALA**

Imam strategijo vključevanja svojih znancev pri uresničevanju svoje podjetniške ideje: od razvoja, distribucije in promocije storitve in proizvodov, do prodaje.

☐ **UPOŠTEVANJE MNENJA IN IZKUŠNJE DRUGIH**

Pazljivo poslušam predloge drugih in jih tudi sam spodbujam.

☐ **UPOŠTEVANJE MNENJ IN IZKUŠENJ DRUGIH**

Pozorno in potrpežljivo poslušam mnenja in predloge drugih in se vzdržim prenagljenih sklepov ali razlag. Kljub morebitnemu nestrinjanju jim povem, kako spoštujem njihovo znanje in izkušnje.

☐ **SKLEPANJE KOMPROMISOV**

Kljub bogatim izkušnjam in znanju, ki ga imam, se zavedam pomena sodelovanja z drugimi, zato pogosto upoštevam njihovo mnenje.

☐ **SKLEPANJE KOMPROMISOV**

Upoštevam zamisli drugih, spremenim svoje prepričanje, če so njihovi argumenti dovolj prepričljivi. Zmožen sem združevati različne poglede.

☐ **PREVZEMANJE ODGOVORNOSTI**

Zavedajoč se svojih zmožnosti in sposobnosti prevzamem tisti del naloge, ki ga lahko odgovorno in brez težav opravim, na primer kot strokovno najprimernejši delavec v delavnici prevzamem nov stroj.

☐ **PREVZEMANJE ODGOVORNOSTI**

Pravočasno prepoznam svojo zmoto, priznam napako in skušam odpraviti ali preprečiti posledice zaradi nepremišljenih odločitev.

☐ **RAZVOJ POTENCIALNIH SODELAVCEV**

Znanje sistematično prenašam na mlajše rodove tudi zunaj svoje družine (seminarji, srečanja, tržnica, lokalni kulturni dogodki itn.).

☐ **RAZVOJ SODELAVCEV – PRENOS ZNANJA NA DRUGE**

Udeležim se ali sam organiziram seminarje, srečanja, tečaje kjer svoje znanje in izkušnje ponudim drugim (na primer izdelujem voščilnice, zato druge člane društva, katerega član sem, naučim izdelovanja za prodajo na stojnici; sam tako prodam večje količine).

☐ **RAZVOJ SODELAVCEV – PRIMERI DOBRE PRAKSE**

Sam ali s pomočjo drugih slikam in opisujem ali kako drugače dokumentiram primere iz svoje dejavnosti, na katere sem še posebno ponosen, in jih v tiskani ali elektronski obliki posredujem drugim.

☐ **TIMSKO DELOVANJE**

Pri uresničevanju svoje podjetniške ideje si oblikujem ožji krog ljudi, ki mi pomagajo, sprejemam pobude sodelavcev.

☐ **SPODBUJANJE TIMSKEGA DELA**

Motiviram druge za skupno izvedbo zamisli. Spodbujam k vztrajnosti in dokončanju sprejetih nalog, četudi nastanejo medsebojna trenja. Spore skušam na vsak način razrešiti.

☐ **ODGOVORNO TIMSKO DELOVANJE**

Odgovorno prevzamem zastavljene naloge in jih skušam opraviti vestno, natančno in pravočasno.

☐ **RAZDELITEV DELA DRUGIM (VODENJE SKUPINE)**

S prepoznavanjem zmožnosti in sposobnosti posameznega člana skupine premišljeno razdelim naloge drugim članom skupine.

☐ **VODENJE SKUPINE**

Znam voditi druge k skupnemu cilju, jih pri tem usmerjati in deliti naloge v skladu z njihovimi osebnostnimi lastnostmi (na primer pri prevzemanju novega stroja organiziram sodelavce tako, da vsak prevzame svoj del naloge, kjer bo lahko najuspešnejši).

☐ **ČUSTVENA INTELIGENTNOST**

Ustrezno znam pokazati tako prijetna kot neprijetna čustva, kadar je potrebno. Znam pohvaliti in tudi pograjati.

☐ **ČUSTVENA INTELIGENTNOST**

Vedenje znam prilagoditi čustvom drugih in situaciji, ne glede na lastno doživljanje.

☐ **OSEBNA ETIKA**

S sodelavci ravnam spoštljivo in dostojanstveno ne glede na to, kako pomembni so za moj projekt.

☐ **POSLOVNA ETIKA – DELITEV DOBIČKA**

Pri ustvarjanju in delitvi dobička sem pozoren na vse udeležence.

☐ **POSLOVNA IN OSEBNA ETIKA – PORAVNAVA OBVEZNIH FINANČNIH IZDATKOV**

Redno poravnavam obveznosti do zaposlenih in dobaviteljev.

MOJA SAMOINICIATIVNOST IN PODJETNOST

2

Navodila za uporabo pripomočka:

Pozorno preberite naslednje trditve. Izberite tiste trditve, ki najbolj ustrezajo temu, kar res ZMORETE.

Trditve, ki ste jih izbrali, označite s kljukico v kvadratku.

- ☐ Znam prepoznati priložnosti zase, družino, za svoje poklicno delo, novo poslovno dejavnost, dodaten vir zaslužka, sploh možnost, da delam in ob tem morda kaj zaslužim.
- ☐ Hočem razumeti, kaj vse vpliva na končni iztržek, saj iz lastne izkušnje vem za potrebne korake, morebitne težave in znam oceniti, kako močna volja je potrebna, da so ovire premagane.
- ☐ Vidim širše od svojih težav, presojam vzroke za dogajanje okrog sebe.
- ☐ Poznam svoje delo in razmišljam o tem, kaj delam najbolje, česa se moram naučiti, kje so lahko nevarnosti.
- ☐ Se nenehno učim in pridobivam novo znanje in spretnosti, ker se zavedam, da bom tako izboljšal svoje delo ali izdelke.
- ☐ Vem, kdaj sem resnično zadovoljen z opravljenim delom in iztržkom, kaj je zame plačilo, in imam merila, kakšno naj bo.
- ☐ Razumem, zakaj je treba tudi v zasebni dejavnosti spoštovati nenapisana pravila, se držati dogovorov, biti pošten, skrbeti za šibkejše, se zavedati pomena dobrih medosebnih odnosov pri poslu.
- ☐ Znam oceniti, kaj tare predpostavljene, sodelavce, zavedam se, v kakšnem položaju sem sam in v kakšnem drugi.
- ☐ Znam delati tako, da sem za zgled drugim.
- ☐ Začel sem razmišljati o problemu in iskati rešitev na podjetniški način.
- ☐ Poiskal sem pomoč pri drugih in s tem naredil prvi korak.
- ☐ Razmišljam o tem, kaj znam in kaj me zanima, kaj bi bilo mogoče uresničiti.
- ☐ Našel oziroma razvil sem svojo »poslovno« zamisel. Naredil sem načrt, kako bi jo uresničili.
- ☐ Nisem odnehal kljub morebitnim razočaranjem.
- ☐ Raziskujem, kaj vse bi še lahko pridružil poglavitni zamisli.
- ☐ Svoje zamisli razvijam tako, da poskušam z manjšimi spremembami, o vsem premislim, se spet učim in tako večkrat ponovim krog.
- ☐ Naučil sem se, da potrebujem za uspeh voljo, vztrajnost, znanje in druge ljudi.

Odlikujejo me naslednje lastnosti, ki mi pomagajo vztrajati, čeprav pričakovani učinki dolgo niso opazni:

- ☐ Obvladujem razočaranje in stres.
- ☐ Svoj življenjski ritem znam prilagoditi novi dejavnosti.
- ☐ Za svoje cilje pridobivam druge družinske člane.
- ☐ Sem pogumen.
- ☐ Z ljubeznijo in pošteno opravljam svojo dejavnost.

Priročni slovar

Splošni pojmi

KLJUČNE KOMPETENCE ALI TEMELJNE ZMOŽNOSTI

Temeljne zmožnosti ali ključne kompetence so tiste zmožnosti, ki niso odvisne od okoliščin delovanja in posamezniku ne glede na specifične okoliščine omogočajo funkcionalno odzivanje in delovanje v širokem spektru različnih dejavnosti. So prenosljive med različnimi poklici, predvsem pa posamezniku omogočajo udeležbo v družbi in osebnostni razvoj.

(Temeljne zmožnosti odraslih, 2012)

KOMPETENCA

Kompetenca je zmožnost posameznika, da pridobljeno znanje in veščine v skladu s svojimi vrednotami in stališči uporabi v kompleksnih, raznovrstnih in nepredvidljivih situacijah.

(Temeljne zmožnosti odraslih, 2012)

POKLICNE KOMPETENCE

Poklicne kompetence so izkazane možnosti posameznika, da uporablja svoje sposobnosti in znanja pri dejavnem obvladovanju običajnih in spremenljivih poklicnih razmer (CEDEFOP, 1999); zmožnost zadostiti zahtevam zaposlitve oziroma specifičnim delovnim vlogam; zmožnost napraviti nekaj dobro (ETF, 1997). Poklicne kompetence delimo na tiste, ki so specifične za posamezen poklic, in na ključne kompetence, ki so poklicno transverzalne in jih je mogoče razvijati s ključnimi kvalifikacijami.

Spletna stran CPI: http://www.cpi.si/faq/posljite--vprasanje/slovar-izrazov.aspx

OPISNIK

Opisniki opisujejo temeljno zmožnost in prikazujejo, kaj jo sestavlja. Opisnike se lahko uporabi za načrtovanje kurikula in prav tako za njegovo spremljanje.

> Seveda je treba uporabljati ustrezne strokovne izraze, vendar je za vsakdanjo uporabo nujno, da je knjižica prijazna do vseh prihodnjih uporabnikov.
>
> Slovar ključnih pojmov je zelo pomemben del knjižice. Za ciljno skupino učiteljev je ustrezen, za udeležence pa bi morale biti razlage posameznih pojmov poljudnejše.
>
> *Darja Kušar, učiteljica*

MINIMALNA RAVEN OPISNIKOV

Minimalna raven opisnikov predstavlja tisti temelj, kar odrasli posameznik potrebuje za «preživetje» v sodobni družbi.

OPTIMALNA RAVEN OPISNIKOV

Optimalna raven pomeni zadovoljivo razvito temeljno zmožnost, tako da se odrasli ne glede na izobrazbo uspešno znajde v različnih življenjskih situacijah.

VREDNOTENJE

Ugotavljanje ustreznih vrednosti danemu poja-vu po določenih merilih.
Veliki splošni leksikon, 2006

V izobraževanju odraslih je vrednotenje opredeljeno takole: »Vrednotenje (in priznavanje) kot postopek, v katerem ovrednotimo znanje, spretnosti, kompetence, ki si jih je posameznik pridobil ali razvil v svojem življenju in različnih okoliščinah: z izobraževanjem, delom, s prostovoljskimi in prostočasnimi dejavnostmi.« http://vpnz.acs.si/portal/

Specifični pojmi

SAMOINICIATIVNOST

Samoiniciativnost je lastnost. Označuje posameznika, ki si zelo prizadeva za uspeh in uveljavitev. Ta človek deluje sam od sebe ali ima nenehno potrebo po lastnem delovanju.

(Slovar slovenskega knjižnega jezika)

PODJETNOST

Podjetnost je sposobnost, da se lotimo več nalog hkrati in jih v celoti opravimo. 'Je podjeten' – rečemo človeku, ki je dovolj drzen in verjame sam vase.«

(Slovar slovenskega knjižnega jezika)

EVALVACIJA

V najbolj splošnem pomenu lahko evalvacijo opredelimo kot sistematično zbiranje podatkov o nekem pojavu z namenom dati o njem sodbo in/ali ga na podlagi tega tudi izboljšati«

Marentič Požarnik: Evalvacija – kakšna, za koga, čemu?, 1999.

Učitelji imajo v knjižicah oporo in orientacijo za delo, poenotena je terminologija na področju spremljanja napredka, olajšan način spremljanja in končnega ocenjevanja napredka.

Olga Veldin Bednjanič, učiteljica

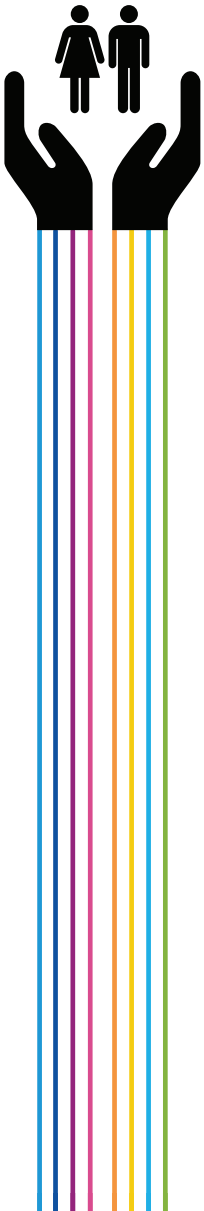

Viri in literatura

- Javrh, P. (ur.), (2011). Obrazi pismenosti. Spoznanja o razvoju pismenosti odraslih. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- Javrh, P. in Kuran, M. (ur.), (2012). Temeljne zmožnosti odraslih. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje (2007). Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti.
- Marentič Požarnik, B. (1999). Evalvacija – kakšna, za koga, čemu?. Sodobna pedagogika, letn. 50, št. 4, 20–36.
- Spletna stran ACS Vrednotenje in priznavanje neformalnega znanja. Dostopno na: http://vpnz.acs.si/portal/.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika – spletna izdaja. (2000). Ljubljana: ZRC SAZU. Dostopno na: http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html.
- Veliki splošni leksikon (2006). Ljubljana: DZS

Iz recenzije

Samoiniciativnost in podjetnost

Dr. Danijela Brečko

Vsebina knjižice prinaša praktičen, uporabniku prijazen in hkrati sistematičen pregled temeljne zmožnosti samoiniciativnost in podjetnost. Knjižica poleg nizanja temeljne zmožnosti (kompetence) samoiniciativnost in podjetnosti ponudi uporabniku vpogled v splošni opis te zmožnosti, pa tudi konkretne opise uporabe. Dodana vrednost knjižice so pripomočki za delo z udeleženci – kaj zmorem na področju samoiniciativnosti in podjetnosti. Vprašanja o že razvitih zmožnostih kot tudi primanjkljajih namreč sprožajo tudi pri uporabniku programa jasno fokusirane potrebe in s tem notranjo motivacijo po nadaljnjem izobraževanju.

Skupaj 28 kratkih opisov nazorno prikazuje, katero znanje, spretnosti, sposobnosti, prepričanja ter vrednote zajema temeljna zmožnost samoiniciativnost in podjetnost. Kratki opisi so razdeljeni v dve področji: vodenje projektov/poslov in vodenje ljudi. Področje vodenja poslov/projektov vsebuje 18 kratkih opisov. Sledijo si v vrstnem redu, ki odslikava razvoj podjetništva v praksi – od iskanja ideje do nenehnih izboljšav. Področje vodenja ljudi obsega 10 opisov, od motiviranja sodelavcev do poslovne in osebne etike, potrebnih za razvijanja posla v sodelovanju z drugimi ljudmi.

Splošni opisniki temeljne zmožnosti samoiniciativnost in podjetnost so opredeljeni dovolj široko in hkrati jasno ter nedvoumno. Zapisani so v enem ali največ dveh kratkih stavkih in nazorno prikazujejo, kaj posamezna temeljna zmožnost pomeni. Splošni opisniki konkretno ponazarjajo, kaj naj oziroma mora posameznik znati, da bi to dvignil na minimalno oziroma optimalno raven. Tako zapisani splošni opisniki usmerjajo učitelja pri programiranju izobraževalnih vsebin, učečemu se posamezniku pa so dobrodošel pripomoček za oblikovanje in postavljanje učnih ciljev.

Konkretne prilagoditve opisnika dodatno ponazarjajo, kakšno vedenje mora posameznik razviti pri temeljni zmožnosti samoiniciativnost in podjetnost. Veliko dodano vrednost predstavljajo konkretni primeri uporabe te zmožnosti, ki usmerjajo učitelja pri oblikovanju praktičnih primerov.

Opisniki za temeljno zmožnost samoiniciativnost in podjetnost so ustrezno umeščeni na minimalno in optimalno raven. Minimalna raven predstavlja osnovo, optimalna raven pa višje razvito temeljno zmožnost. Delitev na ti dve ravni je pomembna za stopenjski razvoj te temeljne zmožnosti, nakazuje pa tudi nadaljnjo pot razvoja te zmožnosti še na višjo raven.

Menim, da si knjižica zasluži uvrstitev med temeljne priročnike za učitelje in šole, ki se ukvarjajo z razvojem izobraževalnih programov za krepitev kompetence samoiniciativnost in podjetnost, pa tudi za vse ustanove, ki se ukvarjajo z razvojem ranljivejših skupin odraslih, kot so zavod za zaposlovanje, center za socialno delo, nevladne organizacije ter druge.

Dostop do gradiva in kompletov

Gradivo in kompleti v podporo razvoja posameznih temeljnih zmožnosti odraslih, ki so nastala v projektu Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in priznavanje neformalno pridobljenega znanja od 2011 do 2014, so prosto dostopni strokovni javnosti in odraslim prek spletne strani http://mm.acs.si/pismenost/.

V okviru zgoraj omenjenega projekta je nastalo tole strokovno in izobraževalno gradivo:

1. **priročnik Temeljne zmožnosti odraslih**

2. **serija izobraževalnih filmov in zvočnica Na poti do življenjske uspešnosti:**

- zvočnica Samoiniciativnost in podjetnost, vložna knjižica za izobraževalce, priročna knjižica za poslušalce
- izobraževalni film Učenje učenja
- izobraževalni film Sporazumevanje v maternem jeziku
- izobraževalni film Samoiniciativnost in podjetnost
- izobraževalni film Matematična kompetenca in osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji

3. zbirka knjižic **Opisniki temeljnih zmožnosti:**

- priročna knjižica z navodili za uporabo 4 knjižic za posamezno temeljno zmožnost
- opisniki temeljne zmožnosti Sporazumevanje v maternem jeziku
- opisniki temeljne zmožnosti Matematična kompetenca in osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji
- opisniki temeljne zmožnosti Samoiniciativnost in podjetnost
- opisniki temeljne zmožnosti Učenje učenja

Knjižice uporabljajte, kot bo za vas najprimernejše. Poljubno jih dopolnjujte, spreminjajte, prav tako si jih z lahkoto natisnete, saj smo v ta namen knjižice pripravili v formatu A4. Predlagamo, da si najprej preberete Priročno knjižico z navodili za uporabo, šele nato knjižice za posa-mezne temeljne zmožnosti.

Vse navedeno vizualno in zvočno gradivo je urejeno tako, da ga lahko prosto pregledujete na spletu, neposredno predvajate v izobraževalne namene ali ga natisnete za uporabo.

Avtorji bomo hvaležni za vaša mnenja, ocene in morebitna vprašanja!

Kontakt: Andragoški center Slovenije, Središče za raziskave in razvoj

Zapiski

Zapiski

Zbirka knjižic Opisniki temeljnih zmožnosti

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST